

TROBBIJA POŻITTIVA

POLITIKA STRATEĠIKA NAZZJONALI
2016 - 2024

MINISTERU GHALL-FAMILJA
U SOLIDARJETÀ SOĊJALI

Id-Dipartiment għall-Istudji dwar il-Familja fi hdan il-Fakultà għat-Tisih tas-Socjeta tal-Universita ta' Malta jixtieq irodd hajr lil diversi Ministeri, entitajiet, professionisti, genituri u tfal li taw is-sehem tagħhom fil-proċess ta' konsultazzjoni wara t-tnedija tal-abbozz tad-dokument Politika ta' Malta Għal Trobbija Pożittiva.

AWTURI

Prof. Angela Abela
Ms. Ingrid Grech Lanfranco

REVIŻURI KRITIĊI

Is-Sur Joseph Abela
Ms. Claire Casha
Dott. Katya DeGiovanni
Is-Sur Daniel Mercieca
Dott. Clarissa Sammut Scerri
Dott. Sue Vella

UFFIĊJAL TAR-RICERKA

Ms. Claire Casha

KO-ORDINAZJONI TAL-POLITIKA

Is-Sur Joseph Borg

TRADUZZJONI

Charles Flores

WERREJ

4	Daħla: Politika Nazzjonali Strategjika għal Trobbija Pożittiva
5	Kelmtejn mill-Ministru
6	Fil-Qosor
7	1. Preambolu
7	1.1. Introduzzjoni
7	1.2. Indikaturi tal-Ħtieġa Għal Politika dwar Trobbija Pożittiva
8	1.3. Definizzjoni
8	1.4. Il-Ħsieb
11	2. L-Isfond
11	2.1. Il-Kuntest Dejjem Jinbidel
12	2.2. Servizzi Attwali u l-Isfidi Quddiemna
15	3. Hidma u Rakkomandazzjonijiet
15	3.1. Nibnu fuq is-Servizzi Attwali
16	3.2. It-Trobbija Pożittiva fis-Settur tas-Saħħa
19	3.3. Trobbija Pożittiva fil-Qasam taç-Childcare u tal-Edukazzjoni
21	3.4. Il-Qorti tal-Familja
21	3.5. Ir-Rwol tal-MFSS fil-Politika Strategjika Nazzjonali Għal Trobbija Pożittiva
27	3.6. It-Twassil fil-Komunità ta' Programmi Dwar it-Trobbija
28	3.7. Servizzi Terapewtiçi fid-Dar
28	3.8. Tahriġ fit-Terapija Multi-Sistemika
29	4. Il-Holqien ta' Forum Għat-Tfal fi Hdan l-Uffiçċju tal-Kummissarju Għat-Tfal
31	5. It-Twettiq
31	5.1. Impenji Speçifiçi Għat-Twettiq
32	Referenzi

DAHLA: RAPREŻENTANT SPECJALI TAS-SEGRETARJU GENERALI TAN-NAZZJONIJIET UNITI DWAR IL-VJOLENZA FUQ IT-TFAL

Il-Konvenzjoni għad-Drittijiet ta' Tfal Tan-Nazzjonijiet Uniti hija l-aktar trattat għad-drittijiet tal-bniedem li gie rratifikat. Din tkompli tikkonferma il-mod kif is-soċjeta tħares u tikkunsidra it-tfal. Dan it-trattat minn 1989 l'hawn ġie ikkumplementat bi tlett protokoll li jieħdu inkunsiderazzjoni oqsma kritiċi fir-realizzazzjoni tad-drittijiet ta' tfal. Flimkien ma trattati internazzjonali oħra ta' drittijiet tal-bniedem, il-Konvenzjoni

u il-protokoll fakultattivi joffru normattiva soda fil-fundamenti ta' prevenzjoni u jindirizzaw l-vjolenza kontra tfal f'kull forma tagħha.

Il-Konvenzjoni introduċiet vizjoni ġdida ta'tfulija, waħda fejn it-tfal ma narawhomx biss bħala riċevitori passivi għal karita jew għas-servizzi soċjali. It-tfal huma sugġetti għal drittijiet u huma aġenti għal bidla li għandhom jikkbru f'ambjent ta' familja ikkaratterizzat minn atmosfera ta' ferħ, mħabba u għaqda. L-ideat ta' tfal għandhom ikunu rispettati u għandhom jiġu megħjuna u gwidati biex jiżvillupaw, ħiliet u abilitajiet li jegħnuhom jeżerċitaw id-drittijiet fundamentali tagħhom b'awtonomija.

Il-Konvenzjoni tirrikonoxxi ir-rwol kruċjali li l-familja għandha fl-iżvillup u l-'benessere' ta' tfal filwaqt li tissalvagwardja id-drittijiet tagħhom inklużi id-dritt ta' protezzjoni minn vjolenza, abbuż, negligenza u esplojtazzjoni. Fil-waqt li kull stat għandu jirrispetta ir-responsabbilita primarja li l-ġenituri jipprovdu kura u gwida li tfal tagħhom, l-istat għandu ukoll jgħin lil ġenituri fir-responsibilitajiet tagħhom ta' kura ta'tfal billi jipprovdi assistenza materjali u programm ta' għajnuna li jinkludu trobbija pożittiva u inizjattivi fi tfulija bikrija. Dan huwa kruċjali biex wieħed jipprevjeni is-separazzjoni ta' tfal mill-familja sakemm din id-deċiżjoni ma tkunx fl-aħjar interess ta' tfal.

Skond studji riċenti, aktar minn biljun tfal huma vittmi ta' vjolenza kull sena madwar id-dinja. Il-figura hija tant kbira li nistaw nħossuna megħlubin u disfatti u nistaw naqaw fi tentazzjoni li naraw il-vjolenza bħala destin. Ma għandna qatt naċettaw dan id-destin. Kif juri dan l-Istudju ta Nazzjonijiet Uniti kontra l-Vjolenza fuq it-Tfal ġie enfassizzat għaxar snin ilu hi "Il-Vjolenza qatt ma hi iġġustifikata u tista dejjem tiġi evitata".

Għalkemm ħafna mill-incidenti ta' vjolenza isseħħu fil-familja, il-familja hija ukoll l-ambjent idejali fejn tikkoltiva il-kultura ta paci u non-vjolenza, sabiex it-tfal jgħallmu kif jipprevjenu u jirrispondu għal vjolenza, biex jiżvillupaw reżiljanza u jakkwistaw ħiliet kif ilaħħqu u jitgħallmu kif isolvu kunflitti,

irabbu kunfidenza u jitgħallmu jkunu ta għajnuna anke għal oħrajn li jkollhom il-ħtieġa.

Sfortunatament, il-ħajja tista tkun iebesha għal ħafna familji u livell ta' stress jista' jagħmilha aktar diffiċli biex il-ġenituri ilaħħqu, filwaqt li jikkrejaw l-aħjar ambjent għat-tfal biex dawn jilħqu il-potenzjal sħiħ tagħhom. Ċertu formi ta vjolenza, bħal dik korporali u piena umiljanti ta' tfal fl-ambitu tal-familja, għadu jiġi tollerat u anke huwa konċess minn ħafna fis-soċjeta. Pero' ir-riċerka turi li kemm it-tfal u anke is-soċjeta iħallsu prezz soċjali u ekonomiku għoli ħafna meta subien u bniet jesperjenzaw din it tip ta' vjolenza fit-tfulija.

Permezz tal-Politika Strateġika Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva il-Gvern Malti ħa pass kuraġuz ħafna biex ikompli jogħli l-livell u jgħin fi trobbija pożittiva. Dan joħroġ ċar l-impenn ġenwin tal-pajjiż li jikkonserva d-drittijiet ta' tfal u jsaħħaħ il-familji. Il-politika ta' Strateġija Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva għandha l-ingredjenti neċessarji għal integrazzjoni, inklussivita, reqqa u strateġija sostenibbli biex toffri għajnuna lil familji fl-iżvillup ta' bżonnijiet fil-kura u protezzjoni ta' tfal tagħhom.

Il-partecipazzjoni ta' tfal f'politika ta' żvillup u implimentazzjoni ħa twassal biex ma jkun hemm l-ebda dubju li tkun iffokata fuq dak li huwa ta' l-iktar importanti f'ħajjithom. Din il-politika hija wkoll pass iehor importanti sabiex Malta tilhaq il-miri tagħha sa 2030 fl-Aġenda għal Żvillup Sostenibbli, speċjalment f'dawk il-miri li huma immirati lejn vjolenza bil-għan aħħari li n-nazzjon jinvesti fi tfal u jiżgura li tfal jikkbru f'ambjent mingħajr vjolenza.

Ta' bilhaqq wasal iż-żmien li tispiċċa l-vjolenza kontra tfal minn kullimkien u f'kull waqt. Irridu nsaħħu u nappoġaw il-familji biex isiru postijiet sikuri u ċriki ta non-vjolenza. Kif aħna nimplementaw l-Aġenda għas-Sostenibilita u l-Iżvillup aħna nkunu qed noqorbu aktar fil-mira għal dinjita għal kulhadd filwaqt li nieqfu uniti għad-drittijiet ta' tfal fil-familja u s-soċjeta. Issomma ta' din il-forza hija Xejn. Xejn tolleranza ta' vjolenza fuq it-tfal. Jiena kunfidenti li din l-Politika ġdida u importanti fl-Istrateġija Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva ħa tgħin biex naslu għal aktar numru favurit ta kulhadd- lx-xejn.

Marta Santos Pais | United Nations Special Representative of the Secretary General on Violence against Children

DAHLA: MINISTRU GĦAL FAMILJA U SOLIDARJETA SOCJALI

Nemmnu li l-familja għandha tkun fiċ-ċentru ta' kull deċiżjoni politika. Hu għalhekk li l-ħidma tagħna trid tiffoka fuq l-għajnuna li, b'kull mod tingħata lill-familja. Huwa dan il-ħsieb wara t-tnehdija tal-'Positive Parenting Policy'.

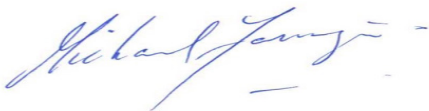
F'pajjiżna diġà jeżistu diversi miżuri u servizzi favur il-familja. Biss, għad hemm vojt f'xi servizzi u l-għan ta' din il-policy hu li apparti li timla dan il-vojt, ikun hemm aktar sinerġija u koordinament bejn is-setturi kollha.

Irridu li permezz tad-diversi servizzi li għandna tinbena sa mit-twelid il-bazi tar-relazzjoni bejn il-ġenituri u l-ulied. Kif ukoll nkunu ta' spalla lill-familja f'kull forma tagħha u ta' sostenn għalihom fit-trobbija tat-tfal kemm għal dawk il-familji li għandhom tfal b'imġiba diffikultuża, diżabilita, kif ukoll oħrajn bi problemi edukattivi. Din il-Politika Strateġika Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva hija waħda f'sensiela ta' 'policies' u ligijiet biex jindirizzaw lill-familja b'enfasi fuq it-tfal.

F'din il-'policy' qegħdin nagħmlu enfasi fuq il-bżonn li s-servizzi tagħna kif ukoll servizzi oħra diġà eżistenti fid-dipartimenti tas-Saħħa u tal-Edukazzjoni jkomplu jissahħu. Jeħtieġ naħdmu fuq koordinament aħjar biex b'hekk t-trobbija pożittiva tibda mill-aktar kmieni possibbli. Għal dan il-għan sejra tinħatar task force minn fost l-'stake holders' kollha biex l-utenti tas-servizz ikunu jistgħu jgħaddu minn servizz għal iehor mingħajr skossi jew burokrazija żejda.

Li jkollok 'policies', u 'policies' studjati tajba u b'konsultazzjoni wiesgħa huwa importanti, pero` huwa aktar importanti li jkollok programmi li jkunu bbażati fuq evidenza. Għal dan il-għan qegħdin nippjanaw li jiġu ntroddotti f'Malta żewġ programmi li ħallew suċċess f'pajjiżi barranin. Numru ta' haddiema tagħna diġà bdew jingħataw taħriġ minn professjonisti barranin fi programm ta' Trobbija Pożittiva.

Din l-istrateġija għal Trobbija Pożittiva hija mmirata b'mod partikolari biex inkomplu nsaħħu l-familji Maltin u Għawdxin u, relazzjoni ta' bejn il-ġenituri u l-ulied biex b'hekk ikollna generazzjonijiet futuri ta' suċċess b'fibra soċjali b'saħħitha fejn it-tfal ikunu ċ-ċentru tal-familji tagħna. Din se tikkumplimenta d-diversi miżuri u inizjattivi tal-Gvern li huma ntenzjonati li l-familji jimxu 'l quddiem u jgħinu lilhom infushom iqumu fuq saqajhom u joħorġu minn kull sura ta' faqar.

Michael Farrugia
Ministru Għall-Familja u Solidarjeta Soċjali

IL-QOSOR

Politika Strateġika Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva 2016-2024 huwa dokument imsejjes fuq il-premessa li atteġġjament pożittiv dwar it-trobbija huwa fih innifsu investment fil-ġejjieni tas-soċjetà Maltija. Avvicinament bħal dan huwa meqjus bħala ta' beneficiċċju kemm fejn jidhol l-infiq kif ukoll bħala appoġġ ewlieni għall-ġenituri meta jiġu biex jilqgħu l-isfidi tal-lum. Trobbija pożittiva hija marbuta mal-imġiba tal-ġenituri (jew t'oħrajn li jaqdu din il-funzjoni) li tpoġġi l-interessi tat-tfal bħala priorità billi tgħinhom jikbru f'ambjent ħieles mill-vjolenza u li jwassal għal żvilupp san u f'saħħtu, waqt li tipprovdilhom il-pariri u l-appoġġ kollha meħtieġa. Il-Politika Strateġika dwar trobbija pożittiva hija speċifikament maħsuba biex tibni u tkattar kultura u infrastruttura pożittivi għall-ġenituri u wliedhom, fejn il-ġenituri jsibu l-għajnuna f'diversi modi rigward kif l-aħjar iwettqu r-rwol tagħhom.

L-iżvilupp u t-twettiq ta' din il-Politika Strateġika se jkunu mwieżna f'kuntest kulturali fejn il-bilanċ bejn xogħol u familja jingħata prijorità permezz ta' miżuri favur il-familja. Dawn jagħtu lill-ġenituri s-saħħa biex ikollhom sehem sħiħ fit-trobbija tat-tfal waqt li l-ġenituri jkunu mgħejjuna jkollhom l-għadd mixtieq ta' tfal.

Tul it-twettiq ta' din il-Politika Strateġika, qed ikunu mressqa numru ta' interventi universali li jibnu fuq is-servizzi attwali biex hekk tkun tispikka l-importanza ta' hidma preventiva kemm mal-ġenituri kif ukoll mat-tfal. Hemm proposti wkoll numru ta' programmi evidence-based preventivi u interventivi għall-ġenituri fi stadji differenti tal-ħajja familjari.. Dawn il-programmi jinvolvu Ministeri u Dipartimenti varji bil-għan li jkun hemm sinerġija aqwa u l-provista tas-servizzi tkun tista' ssir sħiħa u mingħajr xkiel. Fir-rigward ta' ġenitur li jkunu diffiċli biex jintlaħqu jew fl-akbar riskju, hemm proposti interventi speċjalizzati u speċifiċi.

L-iskop aħħari ta' din il-Politika Strateġika huwa li jkun imtejjeb il-potenzjal għat-tisħiħ tal-ugwaljanza u l-inklużjoni soċjali permezz ta' proċess kulturali kontinwu.

1

PREAMBOLU

1.1. Introduzzjoni

Din il-Politika Strateġika hija kontribut important għall-benessere tas-soċjetà tagħna kollha kemm hi. Relazzjonijiet ta' mħabba u attenzjoni fost il-membri tal-familja jhallu impatt qawwi ferm fuq l-iżvilupp tat-tfal u r-riżultati li jiksbu fil-ġejjieni. Ulied li jkunu ġejjin minn ambjenti ta' familji sodi u stabbli juru l-karatteristiċi ta' ċittadini serji, ikollhom fiduċja fihom infushom, ikunu mexxejja tajbin u soċjalment kompetenti fil-kisba ta' soluzzjonijiet għall-problemi. Il-Gvern attwali huwa mpenjat biex jgħin lit-tfal jirnexxu, mpenn imsaħħaħ bil-provista ta' għajnuna speċifika lill-ġenituri permezz tat-twertiq ta' din il-Politika.

1.2. Indikaturi tal-Ħtieġa Għal Politika dwar Trobbija Pożittiva

Hemm għadd ta' indikaturi li juru l-ħtieġa kbira għal Politika Strateġika Nazzjonali dwar Trobbija Pożittiva:

- Stharriġ li sar fost 40 pajjiz partecipant dwar l-imġiba f'dik li hi saħħa ta' tfal fl-età tal-iskola, hareġ ċertu tagħrif allarmanti. Tfal Maltin ta' bejn il-11 u l-15-il sena spicċaw fis-37 post dwar kemm isibuha faċli biex jifthu qalbhom ma'ommhom, u fl-aħħar post fi tliet kategoriji tal-età differenti dwar kemm isibuha faċli biex jifthu qalbhom ma' missierhom.
- Stharriġ kwalitattiv li sar fl-2013 bil-għan li jkun studjat aktar fil-fond dan it-tagħrif wera li t-tfal huma ħerqana għal relazzjoni aktar mill-qrib mal-ġenituri tagħhom u japprezzaw l-opportunità li jifthu qalbhom magħhom. Madankollu wrew ix-xewqa li l-ġenituri tagħhom ikunu aktar kalmi, lesti jifhmuhom u jjsimgħuhom aktar.
- In-numru ta' tfal taħt ħarsien barra mid-dar żdied b'mod allarmanti, minn 350 fl-2000 għal 592 fl-2014 (C. Farrugia Bennett, komunikazzjoni personali, Awissu 8, 2014)
- Fl-2013, waslu Malta 235 tifel u tifla mhux akkumpanjati (A. M. Pisani, komunikazzjoni personali, Settembru 4, 2014). Din iż-żieda fil-għadd ta' tfal taħt ħarsien tkabbar il-ħtieġa għal servizzi speċifiċi ta' appoġġ għal dawn it-tfal.
- Fl-2014, kważi terz (32%) tat-tfal kienu meqjusin f'riskju ta' faqar u esklużjoni soċjali (National Statistics Office [NSO], 2015, June). Għaldaqstant, bl-adozzjoni tal-Politika Strateġika Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva, ikun qed isir investiment fit-tfal, speċjalment fl-ewwel snin tagħhom. Dan huwa aktar importanti fejn jidhlu tfal minn familji żvantaġġjati li l-livell medju konjittiv tagħhom qabel jibdew il-kindergarten huwa stmat li jkun inqas minn dak ta' tfal ġejjin minn familji fi stat soċjo-ekonomiku ogħla (Lee & Burkam, 2002).
- Fi stharrig Ewropew li sar, kien rappurtat li 15% tan-nisa Maltin qalu li jsofru minn vjolenza fiżika u sesswali mis-sieheb attwali jew l-eks-sieheb waqt li 37% tan-nisa żvelaw li għaddew minn vjolenza psikoloġika (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014).
- Numru ta' studji li saru juru li l-investiment fi programmi li jgħinu fit-tkattir ta' trobbija pożittiva jwassal għal inqas infiq (Foster, Prinz, Sanders, & Shapiro, 2008; Sanders, Calam, Durand, Liversidge, & Carmont, 2008).

1.3. Definizzjoni

It-terminu "trobija" jirreferi għal dawk ir-rwoli kollha mistennija mill-ġenituri fil-ħarsien u t-trobija tat-tfal. Illum kiber l-aċċenn fuq it-trobija pożittiva (Daly, 2007) u fuq l-appoġġ lill-familji meqjusin bħala f'riskju (Daly, 2013). Għalkemm fin-norma l-ġenituri huma l-figuri ewlenin li joffru ħarsien fis-soċjetà, din il-Politika Strateġika tagħraf ukoll li individwi oħra jistgħu jrabbu u jassumu rwol sinifikanti fil-ħajja tat-tfal. Dan hu rikonnoxxut fid-definizzjoni formali ta' trobbija pożittiva (Daly, 2007, p.144):

"l-imġiba ta' ġenitur/i msejsa fuq l-aħjar interessi tat-tfal billi trabbi, ssaħħaħ, ma tużax vjolenza u toffri rikonnoxximent u tagħti pariri b' limiti maħsubin biex jgħinu l-iżvilupp sħiħ tat-tfal."

Ta' min jinnota li tul din il-Politika, ma ssir l-ebda distinzjoni bejn ġenituri nisa u rġiel, waqt li fl-istess ħin huwa rikonnoxxut li kull ġenitur irid ikun responsabbli indaqs fit-trobija tat-tfal.

1.4. Il-Ħsieb

L-Istrateġija tal-Kunsill tal-Ewropa għad-Drittijiet tat-Tfal 2012-2015 (2012) u l-Konvenzjoni dwar id-Drittijiet tat-Tfal (1990) huma għejjun importanti ta' ispirazzjoni u riferenza. Mal-importanza li tagħti lill-appoġġ għall-ġenituri, l-istruttura ta' din il-Politika tħares lejn is-sehem tat-tfal bħala kontributuri attivi fil-komunikazzjoni u t-tehid ta' deċiżjonijiet. Permezz tal-konsultazzjoni mat-tfal u b'għarfien ta' dak li għandhom xi jgħidu, il-ġenituri jkunu jistgħu jigu mgħejjuna jifhmu aħjar lil uliedhom.

Bil-ghoti lill-ommijiet, il-missirijiet u oħrajn li joffru ħarsien lit-tfal ta' lehen li bih iwasslu l-fehmiet tagħhom dwar it-trobija, din l-Istrateġija tkun qed tgħinhom jimmobilizzaw ir-rizorsi tagħhom u jużaw il-ħiliet tagħhom biex jilqgħu għal, u jħarsu lilhom infushom minn, riskji potenzjali. L-istedina għal diskussjoni miftuħa u pożittiva dwar it-trobija tgħin lill-ġenituri u lis-soċjetà kollha kemm hi biex jilqgħu u jixtarru kull informazzjoni u edukazzjoni dwar it-trobija. Persuni bir-responsabbiltà ta' kura u ħarsien tat-tfal ikunu motivati biex iħarsu lejhom infushom bħala ġenituri u hekk jaslu biex jaċċetaw il-possibilità, anzi n-neċessità, li jitgħallmu l-aħjar prattiċi ta' trobbija.

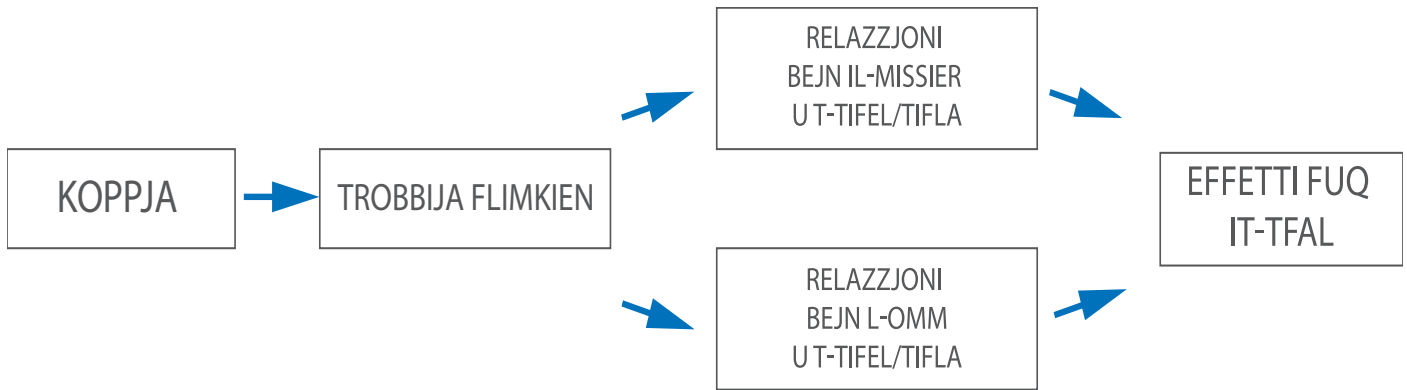
Il-proċess ta' żvilupp ta' din il-Politika Strateġika għandu jsir minn isfel għal fuq, aktar milli minn fuq għal isfel. Is-servizzi ta' social welfare fi ħdan il-komunità jridu jkunu l-bażi tal-provista ta' trobbija pożittiva u l-intervent meħtieġ. Għaldaqstant, din il-Politika Strateġika trid tkun qed issostni li biex it-trobija pożittiva tirnexxi, irid ikun aċċertat it-tishiħ ta' u aċċessibilità għal servizzi universali madwar Malta u Għawdex kollha.

Din il-Politika Strateġika hija konformi wkoll mar-Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea Investiment fit-Tfal: Biex Jitrażżan iċ-Ċiklu tal-Iżvantaġġ (2013); partikolarment fir-rigward tal-ħtieġa ta' aċċenn fuq servizz ta' intervent bikri u preventiv, kura u t-tkomplija tagħha. Aktar minn hekk, din il-Politika ssegwi wkoll ir-rakkomandazzjonijiet ewlenin minn disa' stati membri li attendew għal sessjoni speċjali mill-Kummissjoni Ewropea bl-iskop waħdani tal-ħolqien ta' strateġija kordinata dwar appoġġ fil-fażi tat-trobija (Daly, 2011).

Hija indispensabbli struttura sistemika u teoretika ta' kif tittiehed il-perspettiva tar-relazzjonijiet. L-ewwel u qabel kollox, avvicinament sistemiku jgħin fl-evalwazzjoni ta' ċerti sitwazzjonijiet tal-familja minn pożizzjoni li

ma titfa' l-htija fuq hadd u hekk jinftihem aħjar l-impatt li jkun hemm minn sistemi esterni, fosthom dawk fil-kuntest soċjo-kulturali li miegħu hija marbuta t-trobbija. Barra minn hekk, l-adozzjoni ta' din il-Politika ikun qed tgħin fit-titjib fir-relazzjonijiet fi hdan il-familja minflok sempliciment fuq il-hiliet tal-ġenituri, biex hekk ikollu effett pożittiv fuq it-tfal konċernati (Carlson & McLanahan, 2006). Hawn taht għandna eżempju illustrattiv tal-effetti tal-hiliet fir-rigward ta' trobbija pożittiva, u indirettament tal-hiliet permezz ta' trobbija flimkien, fuq ir-riżultati li jiksbu t-tfal.

It-teorija tar-rabta (attachment theory) toffri struttura teoretika qawwija fil-proċess konċettwali dwar it-trobbija pożittiva. Meta t-tfal ikollhom rabta soda mal-ġenituri, jhossuhom maħbubin, imħarsa u siguri. Bħala riżultat, jikkoperaw aktar mal-ġenituri tagħhom u jhossuhom ħielsa biex jesploraw hwejjeġ ġodda. Hekk, jinholoq ċirku virtuż ta' mgħiba pożittiva fi hdan il-familja. Ġenituri li huma kapaci joffru din ir-rabta sigura lit-tfal tagħhom, ikunu kapaci wkoll jifhmu li r-rabta li hemm bejn l-imgħiba tagħhom u dik ta' wliedhom hija relatata b'modi partikolarment sinifikanti mal-istat mentali tagħhom, u għandhom kapacità għolja ta' riflessjoni (Steele & Steele, 2008).

Bl-inkoraġġiment għal determinazzjoni akbar, din il-Politika Strategika tappoġġja lill-ġenituri biex jgħinu lil uliedhom jiksbu suċċess. Din id-determinazzjoni trid titkattar mhux biss fost il-ġenituri u l-familji tagħhom, iżda anki fost l-istituzzjonijiet u aġenziji Governattivi u privati, kif ukoll fost aġenziji indipendenti u l-komunità kollha kemm hi.

'Kuljum fil-ħajja
tagħna nkunu
qegħdin
insostnu l-
ħażna
fil-memorja
tat-tfal tagħna'

Charles R. Swindoll

2

L-ISFOND

2.1. Il-Kuntest Dejjem Jinbidel

The National Strategic Policy for Positive Parenting must be mindful of the cultural context in which it is to be. Hu meħtieġ li l-Politika Strateġika Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva tagħraf il-kuntest kulturali li fih trid titwettaq. Is-soċjetà Maltija toffri sfond li qed jevolvi kontinwament fejn it-tishiħ tal-globalizzazzjoni, s-sħubija fil-Unjoni Ewropea fl-2004, l-introduzzjoni tal-Liġi tad-Divorzju fl-2011, l-Abbozz ta' Liġi dwar l-IV fl-2012, l-Att dwar l-Unjonijiet Ċivili fl-2014, fost ħafna oħrajn, huma eżempji tal-bidliet soċjali mgħaġġlin li qegħdin isehħu. Aktar minn hekk, qed jiżdiedu l-familji bi dħul doppju, speċjalment fost koppji żgħażaġħ. Ir-rata ta' nisa jaħdmu telgħet għal 17% bejn l-2001 u l-2014, jiġifieri 49.3% tan-nisa kollha fl-età tax-xogħol fl-2014 (NSO, 2001, March; NSO, 2015, July).

Ir-rata ta' fertilità f'Malta fl-2014 kienet ta' 1.4 (European Commission, 2016, March), fost l-iktar rati baxxi ta' fertilità fl-Ewropa. Skont esperti fid-demografija bħal Kohler, Billari, u Ortega (2001), b'rata totali ta' fertilità ta' 1.3, il-popolazzjoni ta' pajjiż tkun mistennija tonqosbin-nofs f'perjodu ta' 45 sena.

Waqt li l-provista ta' ħarsien mill-aqwa tat-tfal permezz taċ-childcare tgħin, min-naħa l-oħra s-siġħat twal ta' xogħol ma jinkoraġġixxux t-tniissil tat-tfal. Biż-żieda fil-partecipazzjoni tan-nisa fis-suq tax-xogħol, żdiedu wkoll l-importanza u d-domanda għal servizzi taċ-childcare. Madankollu, l-ġenituri Maltin għadhom jippreferu jiddependu fuq il-qraba, bħan-nanniet, għall-ħarsien ta' wliedhom. Skont statistika dwar iċ-childcare fl-2012 (NSO, 2014, May), il-ħarsien tat-tfal minn nanniet, qraba oħra, ħbieb u ġirien laħqet il-medja ta' madwar 17-il siegħa fil-ġimgħa.

Skont statistika nazzjonali għall-2010, 25.2% tat-twelid seħħ barra ż-żwieġ, figura li tirrifletti żieda kontinwa ta' familji mhux tradizzjonali (NSO, 2011). L-oġħla rata ta' riskju ta' faqar skont it-tip ta' familja hija attribwita lil familji b'ġenitur wieħed b'47.6% fir-riskju ta' faqar (NSO, 2014, May). Fid-dawl ta' dawn il-bidliet u xejriet, il-ħtieġa li jingħata appoġġ fit-trobbija lill-ġenituri Maltin qed issir kruċjali.

Skont l-aħħar ċensiment li sar fl-2011 (NSO, 2014), 8.12% tal-miżżewġin kienu nfirdu; waqt li 1.01% oħra kienu ddivorżjaw. Fir-rigward tat-trobbija, s-separazzjoni hija biss sitwazzjoni ewlenija waħda, li l-membri tal-familja jridu jiffaċċjaw u li tqanqal inkwiet u ġlied fil-familja. Barra minn hekk, l-esperjenza wriet li numru minn dawn il-familji jibdedw jgħixu f'ambjent ta' familja rikostitwita. Ir-riċerka turi li "l-arranġamenti u sitwazzjonijiet li jseħħu maż-żmien wara d-divorzju kemm għall-ġenituri kif ukoll għall-ulied, ikunu jfissru, hekk kif isehħu t-transizzjonijiet fiż-żwieġ u r-rijorganizzazzjoni tal-familja, aktar stress għall-familji u din l-esperjenza tirdoppja r-riskju ta' problemi serji fit-tfal" (Greene, Anderson, Forgatch, DeGarmo, & Hetherington, 2012, p. 103). Madankollu, hemm familji li fihom din l-esperjenza kellha l-aspett pożittiv tagħha (ara Farrugia, 2014, għal studju kwalitattiv dwar koppji f'Malta li reġgħu żżewġi wara d-divorzju).

Fl-2014, kien hawn 232 tifel u tifla taħt servizz ta' 'ostering, 33 taħt servizz ta' fostering speċjalizzat, 242 f'centri residenzjali, waqt li 85 tfal oħra kellhom arrangamenti differenti (C. Farrugia Bennett, komunikazzjoni personali, Awissu 8, 2014). Fl-2013, 235 minuri mhux akkumpanjati kienu waslu Malta (A. M. Pisani, komunikazzjoni personali, Settembru 4, 2014). Fil-preżent m'hawnx biżżejjed foster carers, biex ilaħħqu maawnx biżżejjed. F'sensiela ta' tliet studji fuq tfal taħt il-ħarsien barra d-dar, kummissjonati mill-Uffiċċju tal-Kummissarju għat-Tfal (Abela, Abdilla, et al., 2012), kien sostnut li fil-maġġoranza tal-każi, l-kawża ewlenija għala t-tfal jispiċċaw taħt ħarsien kienet minħabba kwistjonijiet direttament marbutin mat-trobbija. Dan juri li numru ta' ġenituri ikollhom quddiemhom sfidi kbar u jeħtieġu l-appoġġ.

Fl-2010 l-għadd totali ta' adozzjonijiet minn koppji Maltin kien ilaħħaq 74 (NSO, 2011). Aktar minn hekk, skont l-aħħar ċensiment fl-2011, 6.99% tat-tfal bejn 0 u 18-il sena kienu rrapportati li kellhom kundizzjoni ta' mard jew nuqqas ta' saħħa fit-tul. Meta tara dan, issir essenzjali l-ħtieġa li jkun hemm appoġġ fit-trobbija lil dawn il-familji, biex ikunu jistgħu jadattaw ruħhom u jigu melgħuba diffikultajiet u/jew sfidi li jinqalgħu minħabba dawn iċ-ċirkustanzi.

L-introduzzjoni f'Malta tal-Abbozz ta' Liġi dwar l-Unjonijiet Ċivili f'April 2014 gabet magħha l-kwistjoni ta' koppji tal-istess sess li jkunu jixtiequ jsiru ġenituri. Waqt li 41% tal-popolazzjoni Maltija kienu favur il-liġi (Vella, 2012, June 5), l-adozzjoni minn ġenituri tal-istess sess s'f'at kritikata. Tispikka għalhekk il-ħtieġa ta' kampanja edukattiva, li permezz tagħha tkun indirizzata din l-istigma kontra trobbija minn persuni tal-istess sess (Zammit, 2014, February 18).

Iż-zieda fiż-żwiġijiet inter-kulturali (mħallta) u n-numru ta' familji multi-kulturali li hawn jgħixu f'Malta jagħmlu aktar meħtieġ avviċinament kulturalment sensittiv fir-rigward ta' trobbija pożittiva. Fl-2011, 4.9% tal-popolazzjoni ta' Malta kienet magħmula mill-barranin (NSO, 2014) u fiha hemm miġbura għażla wiesgħa ta' kulturi minn kontinenti differenti.

Dan il-kuntest dejjem jinbidel, jitlob aktar riċerka lokali meta tqis kemm hija nieqsa l-istatistika, partikolarment fejn jidhlu gruppi speċifiċi fil-popolazzjoni, bħal m'huma familji rikostitwiti, familji tal-istess sess bit-tfal, u żwiġijiet godda.

2.2. Servizzi Attwali u l-Sfidi Quddiemna

Hemm numru ta' inizjattivi li ttieħdu u li jirriflettu x-xejra lejn l-introduzzjoni tal-idea ta' trobbija pożittiva fis-socjetà tagħna. Bidla importanti li saret fil-Kodiċi Kriminali kienet it-tneħħija riċenti tal-permessibilità fejn jidhul swat moderat bħala kastig: "...swat tal-ġisem ta' kull tip għandu dejjem jitqies li jkun barra mill-qies" (Artiklu 339h tal-Kodiċi Kriminali, Kapitolu 9 tal-Liġijiet ta' Malta). Din il-bidla bla dubju toħloq linja ta' demarkazzjoni ġdida fil-limiti tal-ġenituri meta jigu biex jiddixxiplinaw lit-tfal tagħhom, għandhom kemm għandhom età.

Iż-zieda fl-appoġġ lill-ġenituri li jidhlu fis-suq tax-xogħol hija wkoll mezz importanti kif ikunu mħarsin it-tfal u l-benessere tagħhom assigurat. Dan jinkludi l-ftuħ ta' aktar centri taċ-childcare, miżura li toffri opportunità lill-ġenituri li m'għandhomx appoġġ adegwat biex jaqilgħu l-hobża ta' kuljum, biex titjieb il-kwalità tal-ħajja tagħhom u tonqos il-possibiltà ta' riskju ta' faqar. Mill-2014, is-servizz ta' childcare beda jingħata b'xejn lil ġenituri li jaħdmu taħt skema ġdida tal-Gvern. Dan is-servizz b'xejn jingħata skont l-għadd ta' sigħat li l-ġenituri jkunu jaħdmu. Dawn l-inizjattivi huma maħsubin biex iħajru lill-ġenituri jsibu xogħol waqt li jibqgħu jiehdu ħsieb il-benessere tat-tfal tagħhom. Il-ftuħ tal-iskola tas-sajf (Skolasajf) u l-introduzzjoni tas-servizz ta'

wara l-hinijiet tal-iskola (Klabb 3-16) għal tfal fl-età ta' l-iskola, li wkoll huma b'xejn, joffru mod ieħor kif ikunu appoġġjati l-ġenituri u indirettament ihegġuhom biex isibu mpjeg.

Matul is-snin, ittiehdu diversi miżuri mill-Gvern Malti favur il-familja bil-ħsieb li l-ġenituri jkollhom aktar hin jiehdu ħsieb il-familja tagħhom. Dawn jinkludu l-leave taż-żwieġ, tal-maternità, tal-paternità, tal-ġenituri, tal-adozzjoni, tal-fostering, tar-responsabbiltà, filwaqt li tneghdew miżuri bħal hinijiet tax-xogħol imnaqqsa, hinijiet tax-xogħol flessibbli (flexi-time), sħubija fl-impjeg (job-sharing) u xogħol mid-dar (tele-working). Madankollu, is-servizzi favur il-familja huma neqsin sewwa fis-settur privat.

Il-Politika Strategika Nazzjonali għal Tnaqqis fil-Faqar u għal Inkluzjoni Soċjali 2014-2024 (Ministry for the Family and Social Solidarity, 2014) hija wkoll pass importanti fid-direzzjoni t-tajba. Bl-aċċenn tagħha fuq dħul adegwat, swieq inklussivi tax-xogħol u aċċess għal servizzi ta' kwalità, twitti t-triq biex titrażzan il-problema ta' tfal fil-faqar billi toffri appoġġ lill-familji bit-tfal.

Fejn jidhlu s-servizzi tas-saħħa u ħarsien tat-tfal u l-familji, l-pajjiż igawdi minn infrastruttura bażika tajba li żviluppat matul dawn l-aħħar snin. Fost dawn hemm is-servizzi ta' viżti (check-ups) għal ġenituri li jkunu qegħdin jistennew tarbija, viżti ta' wara t-twelid, u l-kliniki Well Baby fil-komunità u servizzi oħra wara meta t-tfal ikunu l-iskola permezz tas-Servizzi tas-Saħħa tal-Iskola. L-iskejjel ukoll joffru għażla wiesgħa ta' servizzi permezz ta-Ċentru għal Servizzi Psiko-Soċjali. In-Neonatal Paediatric Intensive Care Unit (NPICU) u ċ-Child Development Assessment Unit (CDAU) joffru appoġġ lil tfal bi problemi ta' diżabilità u/jew saħħa waqt li ċ-Child Guidance Clinic (CGC) tgħin lit-tfal li jkunu għaddejjin minn diffikultajiet psikoloġiċi. L-Fondazzjoni għas-Servizzi u Ħarsien Soċjali (FSWS) ukoll tagħti appoġġ lil tfal u familji bi problemi ta' natura psiko-soċjali. Il-Politika Strategika Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva għandha l-għan li tkompli tibni fuq l-infrastruttura eżistenti sabiex tiffacilitizza u torganizza l-operat tas-servizzi f'Malta.

'Fl-aħħar mill-
aħħar, l-aqwa
mogħdija għas-
suċċess tat-tfal
huwa s-sehem
pożittiv tal-
genituri'

Jane D Hull

3

HIDMA U
RAKKOMANDAZZJONIJIET

3.1. Nibnu fuq is-Servizzi Attwali

3.1.1. Sinergija Aħjar Bejn is-Servizzi

L-infrastruttura li tikkordina, tiffaċilita u ssegwi l-operat fil-provista ta' diversi servizzi offruti f'Malta teħtieġ tkun imtejba. Skont l-istruttura preżenti, s-servizzi jingħataw b'mod indipendenti minn xulxin, li jirriżulta fi frammentazzjoni (Government of Malta, 2002; National Family Commission, 2002). It-triq quddiemna titlob li jkun hemm sinergija aħjar bejn il-Ministeri tal-Gvern, esperti fil-qasam u entitajiet oħra. Din il-kordinazzjoni tgħin biex tkun evitata d-duplikazzjoni fl-isforzi u l-provista ta' servizzi, biex hekk isir l-aħjar użu minn servizzi u riżorsi eżistenti. Għawdex huwa każ partikolari fejn servizzi importanti huma neqsin u fejn m'hemmx biżżejjed professjonisti fil-qasam biex jipprovduhom bl-aħjar mod. Dan ifisser li l-Għawdxin ikollhom jew jinżlu Malta inkella jgħaddu mingħajr l-appoġġ li jeħtieġu u jisthoqqilhom. Biex nagħtu eżempju, f'Għawdex sal-lum hemm centru wieħed biss għall-ħarsien tat-tfal (childcare), fil-Għarb. Il-Parentcraft Services m'humiex estensivi daqs dawk offruti f'Malta u għal viżta konsultattiva l-ġenituri ta' tfal b'diżabilità huma mistennija li jieħdu 'l uliedhom fis-CDAU tal-Isptar Mater Dei.

Bil-għan li jikbru l-għarfien u l-informazzjoni dwar it-trobbija pożittiva, hemm ħtieġa ta' aktar taħriġ professjonali kontinwu għal professjonisti varji fil-livelli differenti ta' kura u servizzi. Dan it-taħriġ irid jieħu in konsiderazzjoni metodi sistemici ta' kif jinkorpora u jindirizza l-kultura ġdida tax-xogħol, ir-realtà ġdida tal-immigrazzjoni, u l-importanza tat-taħriġ fid-diversità kulturali.

Hidma

Tinħatar Task Force immexxija mill-Ministeru għall-Familja u Solidarjetà Soċjali b'kordinazzjoni ma' rappreżentanti ewlenin ta' Ministeri tal-Gvern rilevanti, li għandhom sehem ewlieni fil-ħidma fost it-tfal u l-ġenituri tagħhom, flimkien ma' akkademiċi li jispeċjalizzaw f'dan il-qasam. It-Task Force għandha tassumi r-responsabbiltà li twitti t-triq għat-twettiq ta' din il-Politika Strateġika.

Sistema kompjuterizzata li tkun tinkludi tagħrif bażiku dwar l-aċċess tal-klijenti għal servizzi varji biex hekk tkun evitata l-frammentazzjoni u titkattar kordinazzjoni aqwa tas-servizzi fost il-professjonisti. Sistema bħal din trid issir b'konformità mar-regoli stipulati mill-Awtorità għall-Protezzjoni tad-Data.

Din il-Politika Strateġika tipproponi servizzi li jilhqqu lil dawk il-ġenituri li qegħdin jgħixu f'xifer is-soċjetà u li x'aktarx ma jersqux biex jagħmlu użu mis-servizzi attwali permezz tal-programm LEAP kif ukoll permezz ta' servizzi li jaqgħu taħt il-Ministeru għas-Sahħa. Dawn għandhom jinkludu żjarat fid-djar minn professjonisti mħarrġa fil-qasam meħtieġ.

Din il-Politika Strateġika tipproponi aktar servizzi għat-tfal u l-familji f'Għawdex. Is-Social Development Centre li nfetaħ u ċ-Ċentri għar-Riżorsi tal-Familja (FRCs) li mistennija jinfetħu, flimkien mas-setturi tas-saħħa u l-edukazzjoni għandhom jipprovdu servizz aktar komprensiv lill-familji Għawdxin.

It-Task Force għandha tiżviluppa programmi ta' taħriġ flimkien ma' skeda ta' twettiq. Aktar minn hekk, jintlaħaq ftehim ta' sħubija ma' korpi barranin ta' reputazzjoni fil-qasam tat-trobbija pożittiva u jinbdew korsijiet li jharrġu lil min ikun se jharreġ.

3.2. It-Trobbija Pożittiva fis-Settur tas-Saħħa

Is-settur tas-saħħa għandu rwol vitali fit-twettiq tal-Politika Strateġika Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva.

3.2.1. Servizzi Outpatient ta' Qabel il-Hlas

L-ommijiet jiġu uffiċjalment reġistrati waqt laqgħa introduttorja mal-qabla u viżta mill-konsulent fis-Servizzi Outpatient ta' Qabel il-Hlas. Din l-ewwel laqgħa tista' ssir f'kull stadju taż-żmien ta' tqala qabel il-ħlas. Għandu jsir screening regolari tal-benessere tal-omm tqila u jsir aċċenn fuq l-istat tar-relazzjonijiet bejn il-ġenituri tat-tarbija mhux imwielda. Dawk il-ġenituri fil-bżonn ta' appoġġ speċjalizzat għandhom ikunu riferiti għas-servizz rilevanti.

Hidma

Screening regolari tal-istat tas-saħħa mentali tal-omm tqila u ta' xi sitwazzjonijiet diffiċli fid-dar minn fejn tkun ġejja għandu jsir b'mod sistemiku u jiffirma parti mill-ewwel valutazzjoni li ssir mill-qwiebel meta l-ommijiet jirreġistraw għall-ewwel appuntament tagħhom fis-Servizzi Outpatient ta' Qabel il-Hlas. Ġenituri li jkunu jeħtieġu għajjnuna speċjalizzata għandhom ikunu riferiti għas-servizz propizju.

3.2.2. Parentcraft Services

Il-ġenituri jistgħu jagħmlu użu mill-Parentcraft Services li huma offruti bħala parti minn dawk ta' qabel il-ħlas fl-Isptar Mater Dei. Il-korsijiet normalment isiru fl-Isptar Mater Dei. Minkejja l-fatt li jkun hemm bejn erba' u ħames korsijiet għaddejjin fl-istess ħin, l-gruppi miġburin ikunu mdaqqsin sewwa, magħmulin minn 16 sa 20 koppja kull wieħed. F'dawn il-klassijiet l-għan ewlieni hu li jedukaw u jzommu infurmati lill-ġenituri dwar x'għandhom jistennew fl-ewwel stadju tat-tqala, kif ukoll dwar it-twelid biex ikunu mhejjija għall-proċess ta' ħlas tajjeb u sigur, kif tredda' u tieħu kura tat-tarbija. Servizzi ġodda jinkludu wkoll sessjonijiet għan-nanniet, li jaf ikun hemm bżonn jiġu offruti anki matul tmiem il-ġimgħa jew fl'għaxxijiet għal dawk in-nanniet li jkunu għadhom jaħdmu. Hemm ukoll gruppi li jagħtu korsijiet fil-ħiliet tal-ġenituri wara t-tqala meta jiġu biex jieħdu ħsieb it-tarbija. Skont l-istatistika dwar il-korsijiet tal-Parentcraft, joħroġ li madwar 96% tal-ġenituri li jkollhom l-ewwel wild jattendu volontarjament għal dawn il-korsijiet (Borg Xuereb, 2008). Fid-dawl tal-importanza li din il-Politika tagħti lis-servizzi ta' outreach, għandu jsir kull sforz biex jintlaħqu dawk il-ġenituri li jkun se jkollhom l-ewwel wild fl-Isptar Mater Dei bla ma jkunu attendew għall-korsijiet offruti mill-Parentcraft Services u li, meta kkuntattjati, jiżvelaw li ma jkunux għamli xi kors ieħor offrut minn entità privata.

Hidma

Għandu jsir kull sforz biex jintlaħqu dawk il-ġenituri li jkollhom l-ewwel wild u li ma jkunux attendew għall-korsijiet offruti mill-Parentcraft Services

Jiġi mniedi programm imsejjaħ Family Foundations Programme li hu evidence-based (Feinberg & Kan, 2008). Dan il-kors huwa mqassam fuq 9 sessjonijiet; 6 sessjonijiet qabel il-ħlas u 3 sessjonijiet wara l-ħlas.

3.2.3. Servizzi Għal Ġenituri ta' Tfal b'Dizabilità

Tista' tkun sfida qawwija għal ġenitur biex jaċċetta/taċċetta wild b'dizabilità. Dawn il-ġenituri jistgħu jkunu jeħtieġu għajjnuna psikoloġika immedjatament biex tgħinjom jaċċettaw u jrabbu b'suċċess it-tifel/tifla b'dizabilità. Maż-żmien ikunu jistgħu jiġu provduti wkoll opportunitajiet ta' appoġġ lil dawn il-ġenituri f'diffikultajiet li jista' jkollhom fil-ġarr ta' dan il-piż tul haġġithom. Il-professjonisti jeħtieġ ikunu mħarrġin fil-mod ta' kif jagħtu din l-aħbar u fil-mod kif jagħtu aktar saħħa u jappoġġjaw lill-ġenituri biex irabbu tifel/tifla b'dizabilità.

L-NPICU u s-CDAU joffru servizz lill-ġenituri li jkollhom tfal b'dizabilità. L-NPICU jieħu ħsieb it-trabi u tfal ta' tliet snin jew inqas li jkunu jeħtieġu trattament intensiv ħafna. Skont l-aħħar ċensiment li sar fl-2011, kien rappurtat mill-ġenituri nfushom li 6.99% tat-tfal bejn il-0 u t-18-il sena kellhom kundizzjoni ta' mard/saħħa fit-tul. Is-CDAU joffri s-servizzi tiegħu, permezz ta' tim multi-dixxiplinarju, lil ġenituri bħal dawn u t-tfal tagħhom.

Hidma

Bħala parti mill-iżvilupp professjonali kontinwu tagħhom, professjonisti li jaħdmu fi hdan l-NPICU u s-CDAU se jingħataw taħriġ dwar kif jagħtu l-aħbar lil ġenituri ta' tfal b'dizabilità. Taħriġ ieħor offrut se jkun dwar kif isaħħu u jappoġġjaw lill-ġenituri fit-trobija ta' tfal b'dizabilità. Il-Kummissjoni Nazzjonali għal Persuni b'Dizabilità (KNPD) se tipprovi dan it-taħriġ.

3.2.4. Il-Perinatal Clinic

Il-Perinatal Clinic toffri assessjar u interventi psikosoċjali kif ukoll kura psikjatrika u psikoloġika għan-nisa matul it-tqala u l-perjodu ta' wara l-ħlas.

Hidma

Il-Perinatal Clinic għandha bżonn ikollha fl-impjieg psikologu li jispeċjalizza fil-psikoterapija għall-ġenituri u t-tfal, bir-rwol tiegħu jkun li jappoġġja lill-ġenituri billi jgħinjom fit-trobija u jtejjeb ir-relazzjoni ta' bejn il-ġenituri u t-tfal.

Il-Perinatal Clinic tibda toffri servizzi fil-komunità bil-għan li jkun hemm aċċess aħjar għall-ġenituri u l-familji.

Isir screening għal dipressjoni ta' wara t-tqala (postnatal depression) ma l-ewwel żjara fil-Well Baby Clinics (wara sitt ġimgħat mill-ħlas). Dawk bi problemi ta' saħħa mentali jkunu riferiti għas-Servizz Perinatali tas-Saħħa Mentali għal għajjnuna speċjalizzata u appoġġ.

Dan is-servizz għandu jinbeda fil-Mosta fi sħubija mas-servizz tal-Well Baby Clinic, il-Parentcraft Services u s-Social Development Centre tal-Qawra.

3.2.5. Il-Well Baby Clinics

Perċentwal għoli ta' trabi jittiehdu fil-Well Baby Clinics ta' wara t-twelid ġewwa l-Isptar Mater Dei, inkella fil-kliniki tal-komunità. L-attendenza hija ta' madwar 83%, li hija relattivament għolja. Dawn il-kliniki jiffukaw fuq "il-monitoraġġ u r-reġistrazzjoni tal-iżvilupp tat-tfal u pariri dwar titqib u ikel" (irreferi għal <https://ehealth.gov.mt>).

Hidma

Il-Well Baby Clinics jibdew joffru servizz aktar kordinat fi sħubija mal-Parentcraft Services, il-Perinatal Clinic, u l-FRCs.

Hu rakkomandat li jkun hemm servizz ta' outreach biex jintlaħqu dawk il-ġenituri li ma jmorrux fil-Well Baby Clinic jew għand pedjatra privat. F'sitwazzjoni ta' trabi li jkunu qegħdin jgħixu f'ċirkustanzi diffiċli, il-familji għandhom ikunu riferiti għaċ-Childcare Centres.

Meta l-ġenituri jagħmlu l-ewwel żjara bit-tarbija ta' sitt ġimgħat, l-ommijiet għandhom ikunu screened għal dipressjoni ta' wara t-tqala. Għal dan l-iskop, l-infermiera jkunu jistgħu jaddottaw l-Edinburgh Postnatal Depression Scale. Ommijiet li jkunu għaddejnin minn diffikultajiet ta' saħħa mentali għandhom ikunu riferiti għall-Perinatal Clinic.

Il-psikologi għandhom jagħmlu monitoraġġ tal-benessere taż-żewġ ġenituri meta jmorru għat-tieni viżta bit-tarbija ta' tmien xhur meta l-livell ta' stress bejn il-ġenituri jkun mistenni jogħla 'l fuq (Borg Xuereb, 2008). Għall-ġenituri għandu jkun amministrat il-Parental Stress Index. Ġenituri bi stress ikunu riferiti għal wieħed mill-programmi dwar it-trobbija li jsiru fil-komunità. Dawn il-programmi jitmexxew mill-MFSS.

Huwa rakkomandat li dan il-proġett ikun evalwat wara l-ewwel 12-il xahar u jekk jitqies li kien ta' benefiċċju, jinbdew servizzi simili fiċ-ċentri l-oħra tas-saħħa.

3.2.6. Tfal b'Imġiba ta' Sfida

Sal-illum għadu ma sar l-ebda xogħol li jinvolvi intervent bikri ma' tfal b'imġiba ta' sfida jew ġejjin minn familji bi sfond diffiċli. Minhabba f'hekk, numru minn dawn it-tfal jispicċaw fil-Kids in Development Programme (KIDs) jew fil-Young People's Unit (YPU) ġewwa l-Isptar Monte Carmeli jew f'dar għat-tfal. Meta jitpoġġew f'dawn il-postijiet, huma ffit wisq il-programmi li jistgħu jgħinuhom jerġġu jintegraw mal-familji tagħhom.

Hidma

Din il-Politika Strateġika tirrakkomanda biex il-kura ta' adoloxxenti b'imġiba ta' sfida ssir fi ħdan komunità terapewtika, lil hinn minn ambjent psikjatriku.

Se jitwaqqaf programm terapewtiku strutturat ta' durata fissa li jiffoka fuq il-persuni żgħażaġh u l-integrazzjoni mill-gdid tagħhom fl-iskola u l-familja.

Għandu jkun imhegġeġ żvilupp tal-foster care bil-ħsieb li jkunu milqugħa dawk iż-żgħażaġh li ma jistgħux imorru lura mal-familji tagħhom

3.3. Trobbija Pożittiva fil-Qasam taç-Childcare u tal-Edukazzjoni

3.3.1 Trobbija Pożittiva fil-Qasam taç-Childcare

Iç-childcare centres inbidlu f'ambjenti li għandhom rwol kruċjali fil-għoti ta' appoġġ relevanti li jkun jilhaq familji bit-tfal. Ġenituri li jaħdmu u dawk fl-edukazzjoni huma eliġibbli għall-Iskema ta' Childcare b'Xejn għal numru stipulat ta' sigħat. Servizzi ta' childcare għal tfal li jkunu ġew riferiti minn xi professjonist jingħataw ukoll priorità, u f'dan il-każ, il-ħlas mitlub ikun imnaqqas skont il-mezzi tal-familja.

Din il-Politika Strateġika għandha l-għan li tagħti priorità lil tfal li jkunu qed jgħixu fir-riskju tal-faqar u/jew f'ċirkustanzi diffiċli. Intervent bikri jkun iħoll u jorbot f'dan ir-rigward. L-aħħar riċerka fin-newroxjenza dwar l-iżvilupp tal-moħħ turi li ambjent ta' faqar, stress fuq il-ġenituri, u problemi ta' saħħa mentali minħabba nuqqas ta' mezzi, jista' jkollhom effett negattiv fuq l-iżvilupp konjittiv u emozzjonali tat-tfal. Sa minn 18-il xahar, ikun diġa' jista' jitbassar kif tifel jew tifla jkunu se jmorru fl-iskola (Abela & Renoux, 2014).

Aspett importanti ieħor li jeħtieġ ikun indirizzat fil-kuntest ta' servizzi ta' kura u ħarsien għat-tfal huwa dak li jkattar relazzjoni bejn dawk li jkunu qegħdin primarjament joffru l-kura u l-ħarsien u t-tfal. Din ir-rabta hija aktar importanti għall-iżvilupp tat-tfal meta t-tfal ikunu qegħdin jgħixu fil-faqar u żvantaġġjati peress li dawn it-tfal huma f'riskju akbar li jinqatgħu fi stadju bikri mill-iskola (Moullin, Waldfogel, & Washbrook, 2014). Sal-lum is-servizzi taç-childcare f'Malta ma jagħtux priorità lil din ir-relazzjoni, u l-attivitajiet mal-ġenituri huma ftit wisq. Il-provista ta' interventi fit-tfulija għandha tkun disinjata b'mod li ma sseħħ biss fiç-ċentru taç-childcare, iżda anki fl-ambjent tad-dar, peress li ż-żjarat fid-djar għandhom potenzjal li jilħqu lil dawk il-ġenituri fix-xifer tas-soċjetà.

Hidma

Ġenituri ta' tfal żgħar li jgħixu f'kundizzjonijiet vulnerabbli fosthom dawk li jkunu qegħdin isofru minn problemi ta' saħħa mentali, għandhom jingħataw priorità meta japplikaw għaç-childcare u jibqgħu segwiti fil-Perinatal Clinic jew fl-FRCs.

Aktar minn hekk, il-ġenituri kollha li jkollhom it-tfal fiç-childcare għandhom ikunu mdaħħlin attivament fil-kura tat-tfal tagħhom, anki jekk jinħass il-bżonn li jkun hemm żjarat fid-djar. Dan l-involvement huwa aktar meħtieġ fil-kuntest ta' familji li jgħixu fl-avversità fejn ir-rabta emozzjonali mat-tifel/tifla tkun nieqsa, jew fejn ikun hemm sinjali ta' traskuraġni jew abbuż tat-tfal.

3.3.2 Trobbija Pożittiva fil-Qasam tal-Edukazzjoni

Fejn jidhlu kwistjonijiet marbuta mat-tfal u l-ġenituri, l-iskejjel huma minjiera tad-deheb li tista' tkun sfruttata biex tipprovdi għadd ġmielu ta' opportunitajiet u servizzi lit-tnejn. Servizzi ġodda għandhom jindirizzaw lil dawk il-ġenituri bi problemi fir-relazzjoni ta' bejniethom u li jeħtieġu appoġġ biex irabbu lil uliedhom b'mod aktar effettiv. L-appoġġ jista' jkun meħtieġ ukoll hekk kif it-tfal jibdedw jikbru, speċjalment fis-snin tal-adoloxzenza, u f'sitwazzjonijiet fejn it-tfal jibdedw juru mgħiba ta' sfida. F'dawn is-sitwazzjonijiet kollha, hemm ħtieġa ta' koncentrazzjoni akbar fuq ir-relazzjonijiet bejn il-ko-ġenituri u l-kwalità tar-relazzjoni taż-żewġ ġenituri ma' wliedhom.

Avviċinament mill-iskola kollha kemm hi huwa indispensabbli fil-proċess ta' tishiĥ min-naħa tal-ġenituri.. L-istaff li joffri appoġġ fl-iskola u t-timijiet maniġerjali ewlenin għandhom jaħdmu flimkien mal-ġenituri billi jsawru relazzjonijiet ġenwini magħhom u jsiru jafuhom aktar mil-lat personali. Dan l-appoġġ jeħtieġ li jkun ta' natura sistemika li ma tkunx indirizzata biss lejn l-istaff tal-iskola, li jista' jkollu bżonn l-isparzju biex jirrifletti u jiddiskuti l-interventi meħtieġa, iżda anki lejn il-ġenituri u wliedhom.

Hidma

Huwa indispensabbli li jkun hemm avviċinament mill-iskola kollha kemm hi biex il-ġenituri jibdeu iħossuhom imsieħba importanti fl-edukazzjoni ta' wliedhom.

L-istaff kollu għandu jibni relazzjonijiet ġenwini u ta' kollaborazzjoni mal-ġenituri speċjalment dawk li qegħdin iħabbtu wiċċhom ma' ċirkustanzi avversi u li għaddejjin minn diffikultajiet kbar biex jagħtu priorità lill-bżonnijiet ta' wliedhom.

3.3.3. Il-Ħtieġa ta' Programmi Għall-Ġenituri

Fl-iskejjel hemm offruti programmi dwar il-ħiliet tal-ġenituri, imma għalihom x'aktarx jattendu dawk il-ġenituri motivati, l-aktar l-ommijiet, u m'humix imsejsa fuq l-evidenza. L-MFSS qed jipproponi li jinvesti fi programmi għall-ġenituri li huma msejsa fuq l-evidenza bħala parti mill-Politika Strateġika Nazzjonali għal Trobbija Pożittiva. Programmi speċifiċi għall-ġenituri se jkunu offruti lil sezzjonijiet speċifiċi tal-popolazzjoni bħall-Family Foundations Programme għal familji li jkunu qegħdin jistennew it-twelid ta' tarbija jew il-Focus on Kids Programme għal ġenituri li jkunu għaddejjin minn separazzjoni. Programm ieħor li se jiġi offrut għal ġenituri bi tfal dipendenti huwa l-Parents as Partners Programme (PasP) li huwa iktar preventiv u jiffoka fuq l-importanza tar-relazzjoni bejn il-ġenituri. Il-Multisystemic Therapy Programme (MST) joffri mudell ta' intervent fid-dar f'kuntatt mal-iskejjel, il-familja u l-komunità u jiffoka fuq problemi serji ta' mgħiba. L-aħħar żewġ programmi se jkunu offruti permezz ta' FRCs varji li waqqaf l-MFSS u fi hdan il-Unit għal Servizzi Psikoloġiċi li jiffurmaw parti mill-Family Welfare Services tal-FSWS. Estensjoni ta' dan is-servizz tkun tista' tiġi offruta fl-iskejjel kemm-il darba r-riċerka u zieda fil-konkorrenza juru li hi aktar meħtieġa u effettiva. Se jkun offrut ukoll l-Incredible Years Programme. Dan il-programm jaċċenna fuq interazzjoni aktar pożittiva tal-ġenituri ma' wliedhom u fuq kif tista' tinbidel ir-reazzjoni tal-ġenituri għal imġiba speċifika tat-tfal.

Barra minn hekk, il-ġenituri jkunu jistgħu jibbenefikaw hafna mill-opportunità li jattendu fi hdan gruppi ta' self-help, u hekk ikunu jistgħu jiltaqqgħu u jkunu f'kuntatt ma' ġenituri oħra (Abela, Farrugia, Casha, Galea, & Schembri, 2013). In-nanniet sikwit qegħdin jassumu r-responsabbiltà tat-tfal wara l-ħinijiet tal-iskola u waqt il-btajjel. L-iskejjel għalhekk jeħtieġ jersqu aktar lejn in-nanniet, l-aktar dawk li jkollhom rwol attiv fil-kura u l-ħarsien tan-neputijiet tagħhom, permezz ta' korsijiet speċifikament għalihom. Jekk in-nanniet jinzertaw ukoll fir-rwol ta' ko-ġenitur/i, dawn għandhom ikunu mistednin jattendu għall-programm għall-ġenituri.

Hidma

Fejn tinhass il-ħtieġa il-ġenituri għandhom ikunu attivament imħajra jattendu l- korsijiet dwar trobbija pożittiva fl-iskejjel jew fl-FRCs.

Nanniet li jkunu fi rwol ta' kwazi ġenituri jistgħu jingħaqdu mal-ġenitur wieħed/waħda (single parents) fil-programm għall-ġenituri.

Gruppi ta' self-help għall-ġenituri għandhom jinholqu kull meta tinħass il-ħtieġa.

Għandhom ikunu offruti gruppi għal dawk in-nanniet li jkollhom ir-responsabbiltà tan-neputijiet tagħhom għal xi ħinijiet tal-ġurnata.

3.3.4. L-Introduzzjoni tat-Trobbija Bħala Parti mill-Kurrikulu tal-Iskola

Il-Personal Social and Career Development (PSCD) fl-iskejjel diġa' taċċenna għall-importanza tar-relazzjonijiet u l-imġiba prosoċjali. Tista' tagħmel pass ieħor 'il quddiem bl-introduzzjoni tat-trobbija bħala parti mill-kurrikulu tal-iskola ma' sugġetti mgħallma oħra.

Ħidma

Il-ħolqien ta' sensitività akbar fost it-tfal dwar it-trobbija u t-tnejja għal meta jsiru ġenituri għandhom ikunu parti mit-tagħlim fi ħdan il-PSCD u meqjusin bħala komponent siewi li jtejjeb il-kwalità u l-valur tal-edukazzjoni dwar ir-relazzjonijiet.

3.4. Il-Qorti tal-Familja

Abela et al. (2013), Abela, Farrugia, Galea u Schembri (2012), u Casha (2014) indirizzaw id-diffikultajiet li jiffaċċjaw familji b'esperjenza ta' proċedimenti fil-qorti inkluż fir-rigward tat-tul li jieħdu, n-nefqa kbira fi spejjeż legali kif ukoll fi ħlasijiet professjonali lill-psikologi tat-tfal.

Ħidma

Jinħatar tim ta' professjonisti li jagħtu għajnuna fil-Qorti tal-Familja.

Taħriġ kontinwu għal dawk il-professjonisti li jkun qegħdin jagħtu servizz fil-Qorti tal-Familja.

Ġenituri li jkun għaddejjin bi proċedimenti dwar separazzjoni jkun mistennija jattendu l-programm edukattiv dwar ir-relazzjonijiet Focus on Kids (Schramm & Calix, 2011). L-iskop tal-programm huwa li jagħmel il-ġenituri konxji mill-importanza li jagħtu priorità lill-bżonnijiet ta' wliedhom u t-trobbija pożittiva flimkien fi żmien meta l-familja tinsab għaddejja minn żmien diffiċli ħafna. Dan il-programm ikun evalwat bil-għajnuna tal-professjonisti li jkun qegħdin jagħtu għajnuna fil-Qorti tal-Familja.

3.5. Ir-Rwol tal-MFSS fil-Politika Strateġika Nazzjonali Għal Trobbija Pożittiva

L-MFSS se jkun qed jissorvelja t-twettiq tal-Politika Strateġika Nazzjonali dwar Trobbija Pożittiva billi jmexxi t-Task Force u jsegwi mill-qrib il-proġetti infrastrutturali meħtieġa biex ikun aċċertat li s-servizzi offruti jitwasslu bl-inqas xkiel.

3.5.1. Appoġġ lit-Trobbija fil-Kuntest tar-Riorganizzazzjoni tas-Servizzi fl-FSWS

L-FSWS dalwaqt se tkun għaddejja minn proċess qawwi ta' riorganizzazzjoni tal-istrutturi u s-servizzi tagħha. Żvilupp ewlieni se jkun il-bidla tal-FSWS minn Fondazzjoni għal Aġenzija. Wara l-introduzzjoni tal-Abbozz ta' Liġi dwar il-Harsien tat-Tfal, is-Servizzi għall-Harsien tat-Tfal (CPS) se jgħaddu mingħand l-aġenzija Appoġġ u direttament taħt ir-responsabbiltà tal-Qrati u l-Ministeru għall- Ġustizzja, Kultura u Gvern Lokali (MJCL). B'dan l-iżvilupp, il-care orders ma jibqgħux aktar joħorġu direttament mill-Ministru għall-Familja u Solidarjetà Soċjali, iżda direttament minn Maġistrat, meġħjun minn tim multi-dixxiplinarju.

3.5.2. Appoġġ lit-Trobbija Pożittiva fil-Kuntest ta' Tfal Taħt il-Kura Barra Minn Djarhom

ta' tfal taħt ħarsien barra minn djarhom permezz tal-prevenzjoni u l-intervent bikri. Is-servizzi għat-tfal fi hdan l-FSWS jipprovdu appoġġ lil tfal li jkunu qegħdin joħduha ma' sfidi kbar u jeħtieġu ħarsien barrra d-dar imqar temporanjament. Is-Servizzi Għat-Tfal għandhom l-għan li jipprovdu opportunità aħjar għal sinerġija u tishih tar-rizorsi f'dan il-qasam ta' xogħol speċjalizzat, biex hekk jingħata aktar appoġġ lill-ġenituri u carers oħra li jistgħu jkollhom sehem sinifikanti fil-ħajja tat-tfal.

Kif imnizzla fil-Manifest Elettorali tal-2013, il-proposta 07.017 tiddikjara:

“Inwaqqfu Ċentru għall-Adozzjoni u Fostering biex iservi ta' punt fokali u ta' servizz f'dan il-qasam biex jipprovdi assistenza għal koppji interessati.”

Is-servizzi li għandhom x'jaqsmu mal-fostering u l-adozzjoni bħalissa jaqgħu fir-responsabilità tal-FSWS. Sabiex tkun tista' titwettaq din il-proposta fil-manifest elettorali, qed ikun propost li titwaqqaf Aġenzija li tiegħu ħsieb il-fostering u l-adozzjoni bis-servizzi attwali kollha jitpoġġew fi hdanha. Servizzi godda fl-oqsma tal-fostering u l-adozzjoni wkoll isiru parti mir-responsabbiltà ta' din l-Aġenzija. L-għan huwa li din l-aġenzija tkun disinjata biex b'mod effiċjenti u effettiv toffri servizzi speċjalizzati lil ġenituri li jkunu se jadottaw, foster carers u tfal li jgħixu barra d-dar tal-familja. Element importanti f'dan ir-ristrutturar hija l-awtonomija tal-aġenzija. Waqt li l-aġenzija tibqa' tiffirma parti mill-istruttura sħiħa tal-FSWS, tkun madankollu awtonoma u indipendenti mil-lat manigerjali u amministrattiv.

Minhabba n-nuqqas ta' korsijiet imsejsa fuq l-evidenza għal ġenituri u foster carers (The Tavistock Centre for Couple Relationships [TCCR], 2015, April), hu propost li jkun hemm korsijiet li jitmexxew fuq l-istess linji ta' korsijiet ta' reputazzjoni tajba barra minn xtutna bħall-programm ta' appoġġ għal ġenituri adottivi mit-TCCR b'kollaborazzjoni mal-British Association for Adoption and Fostering. L-istess jista' jingħad dwar it-taħriġ li hemm offrut għall-foster carers bħala parti mis-Circle Program ta' Victoria, fl-Aswtralja, li fl-imghoddi kien imfaħħar hafna (Frederico et al., 2012). Iż-żieda fil-għadd ta' tfal u ġenituri ġejjin minn ambjenti kulturali diversi titlob għal korsijiet u min iħarreġ kulturalment aktar sensitivi. Huwa essenzjali li jsir studju ta' evalwazzjoni pre-post tat-tipi ta' programmi ta' taħriġ li se jkunu offruti.

Għandu jsir kull sforz biex jingħata appoġġ lil ġenituri adottivi, anki wara li tkun seħħet b'suċċess l-adozzjoni. L-istess għandu jsir ma' foster carers liema procedura hija konsiderata bħala fattur ewlieni fis-suċċess ta' avviċinament terapewtiku fejn tidhol il-foster care. Mogħdijiet oħra jinkludu t-taħriġ ta' foster carers (b'aċċenn fuq l-iżvilupp tat-tfal, trawma u rabta); appoġġ terapewtiku għal, u sħubija mal-, ġenituri bioloġiċi; u appoġġ terapewtiku għat-tfal, inkluż support attiv fl-iskola (Frederico et al., 2012). Dan l-avviċinament jirrikjedi aktar rizorsi. Is-Servizzi Għat-Tfal jeħtieġ li jkunu mgħejjuna minn tim multi-dixxiplinarju biex ikun jista' jingħata servizz fil-waqt u speċjalizzat.

Hidma

Is-Servizzi Għat-Tfal għandhom l-għan li joffru opportunità aħjar għal sinerġija u tishih tar-rizorsi għal dan il-grupp ta' tfal u l-familji tagħhom.

Isir screening ta' ġenituri adottivi u foster carers minn psikologu u social worker li jkunu ħadu taħriġ speċjalizzat fl-assessjar tar-rabta bejn tfal u ġenituri (attachment) u l-ħila li jevalwaw il-potenzjal ta' ambjent ta' trobbija pożittiva.

Fin-nuqqas ta' korsijiet imsejsa fuq l-evidenza għal ġenituri li jkunu se jadottaw u foster carers, jistgħu jiġu adottati korsijiet li kisbu reputazzjoni tajba barra minn Malta. Iż-żieda fil-għadd ta' tfal u ġenituri minn ambjenti kulturali diversi titlob għal korsijiet u taħriġ kulturalment sensittivi. Isir studju ta' evalwazzjoni pre-post.

Jibqa' jingħata appoġġ kontinwu lil ġenituri adottivi anki wara li tkun seħħet l-adozzjoni.

Għandu jingħata appoġġ kontinwu lil foster carers; taħriġ tal-foster carers; appoġġ terapewtiku għal, u sħubija mal-, ġenituri bioloġiċi; u appoġġ terapewtiku għat-tfal inkluż appoġġ attiv fl-iskola biex it-tfal taħt ħarsien ikunu provduti b'opportunità li jirnexxu.

Is-Servizzi Għat-Tfal jeħtieġu jkunu appoġġjati minn tim trans-dixiplinarju biex tabilhaqq ikun jista' jiġi offrut servizz fil-waqt u speċjalizzat.

Is-Servizzi Għat-Tfal għandhom iżidu l-isforzi tagħhom biex ikunu attirati aktar foster carers li huma interessati jiehdu ħsieb tfal li ma jistgħux jittellgħu mill-ġenituri bioloġiċi tagħhom.

Foster carers li jkunu jiġu mit-tfal għandhom ikunu attivament kunsidrati.

Tfal taħt il-ħames snin li jkunu jeħtieġu kura u ħarsien barra d-dar tagħhom għandhom imorru ma' foster carers u mhux jitpoġġew f'ambjent residenzjali.

3.5.3. Servizzi Komunitarji u Appoġġ Għall-Ġenituri fil-Kuntest ta' Strateġija Nazzjonali Għal Tnaqqis fil-Faqar u Għal Inkluzjoni Soċjali

Matul is-sentejn li għaddew, kien hemm estenzjoni ġmielha tas-Servizzi Komunitarji. Dawk li kienu Ċentri ta' Aċċess komplew jissahħu fi hdan il-Proġett LEAP, b'10 FRCs jinfetħu f'numru ta' lokalitajiet, bhala parti mittwettiq tal-Istrateġija Nazzjonali Kontra l-Faqar u l-Esklużjoni Soċjali. Aktar minn hekk, kif kien propost fil-Manifest Elettorali tal-2013, proposta 07.058 hemm dikjarat:

“Nagħtu l-akbar importanza lill-ġlieda kontra l-faqar fost it-tfal, inkluż dak relattiv, biex neqirduh għal kollox u darba għal dejjem.”

Fid-dawl ta' dan, l-MFSS ħoloq u wettaq Strateġija Kontra l-Faqar li se tkun mifruxa fuq 9 snin. Bis-saħħa ta' din l-Istrateġija, hu stmat li kull sena madwar 370 familja se jkunu mgħejjuna joħorġu mir-riskju tal-faqar permezz ta' skemi, programmi u benefiċċji varji. L-iskema ewlenija biex dawn il-familji jinħarġu mir-riskju tal-faqar tistrieħ fuq l-impenn tagħhom fis-suq tax-xogħol, bil-mira tkun li madwar 570 ruħ fis-sena jkunu mgħejjuna jsibu mpjieg. Dan għandu jkun qed iħalli effett pożittiv fuq madwar 870 tifel u tifla dipendenti. B'hekk matul il-medda ta' 9 snin, se jkun hemm 3,330 familja mgħejjuna biex joħorġu mir-riskju tal-faqar permezz tal-introduzzjoni ta' 5,130 ruħ fl-impjieg, bir-riżultat ta' effett fuq 7,830 tifel u tifla.

3.5.4. Appoġġ lit-Trobbija Pożittiva fi Hdan l-Aġenzija Sapport

L-Aġenzija Sapport taħdem b'risq il-persuni b'dizabilità u l-familji tagħhom billi tipprovdihom opportunitajiet ta' parteċipazzjoni sħiħa fil-ħajja tal-komunità. Minbarra li toffri appoġġ lill-ġenituri ta' tfal b'dizabilità, l-aġenzija tgħin ukoll lil dawk il-ġenituri li huma nfishom għandhom dizabilità.

Skont l-aħħar ċensiment li sar fl-2011, 3% tal-ġenituri bi tfal jiddependu fuqhom irrappurtaw li għandhom diżabilità u għalhekk jistgħu jeħtieġu appoġġ akbar. Kuntrarju għall-perċezzjoni pubblika, persuni b'diżabilità għandhom il-kapaċità jkunu ġenituri tajbin u juru determinazzjoni tremenda biex isibu modi kif jegħilbu x-xkiel u l-intoppi li jista' jkollhom minhabba d-diżabilità. Madankollu l-familji ta' dawn il-ġenituri jistgħu jkunu jeħtieġu għajna akbar. Din tkun ta' sikwit offruta mill-familja estiża tagħhom, imma l-Istat joffri l-appoġġ tiegħu wkoll permezz tal-Aġenzija Sapport.

F'dan ir-rigward, ġenituri b'diżabilità u/jew ġenituri li għandhom tfal zgħar b'diżabilità jingħataw priorità mill-Aġenzija Sapport. L-impjegati fl-Aġenzija Sapport huma magħmulin l-aktar minn social workers, gradwati fil-psikologija u support workers. Huwa ferm importanti l-iżvilupp professjonali kontinwu ta' l-impjegati b'emfasi fuq ir-reziljenza (Margalit & Kleitman, 2006) u l-mudell soċjali tad-diżabilità (Oliver, 2004). Dan il-mudell huwa msejjes fuq konsultazzjoni kontinwa mal-ġenituri u t-tfal b'diżabilità u jkun qed jgħin lill-professjonisti biex ikomplu jsaħħu lill-ġenituri fit-trobbija ta' wliedhom.

Din il-Politika Strateġika thegġeġ lill-għaqdiet volontarji (NGOs) biex jaħdmu aktar mill-qib mal-Aġenzija Sapport. Din in-nisġa ta' esperti u esperjenzi toffri lill-impjegati u l-familji b'oportunità biex jittisslu sistemi ta' appoġġ waqt li jitgħallmu mill-istejjer ta'suċċess ta' xulxin.

Hidma

L-iżvilupp professjonali kontinwu tal-impjegati b'emfasi fuq ir-reziljenza u l-mudell soċjali tad-diżabilità msejjes fuq konsultazzjoni kontinwa mal-ġenituri u t-tfal b'diżabilità jgħinu lill-professjonisti biex isaħħu lill-ġenituri fit-trobbija ta' wliedhom.

Ġenituri b'diżabilità u/jew ġenituri li għandhom tfal b'diżabilità u l-familji tagħhom għandhom ikunu provduti b' appoġġ psikoloġiku u terapija tal-familja f'waqthom.

3.5.5. Appoġġ lit-Trobbija Pożittiva Permezz tal-Family Welfare Services

L-Aġenzija Appoġġ toffri għażla wiesgħa ta' servizzi għat-tfal u l-familji tagħhom li jsibu ruħhom f'ċirkustanzi diffiċli. Dawn is-servizzi huma fil-biċċa l-kbira minnhom speċjalizzati u jinkludu s-Servizzi Dwar Vjolenza Domestika, zjarat b'aċċess sorveljat, Servizzi Psikoloġiċi u Servizzi ta' Terapija Għall-Familja.

3.5.5.1. Is-Servizzi Dwar Vjolenza Domestika

Is-Servizzi Dwar Vjolenza Domestika joffru appoġġ lil dawk l-adulti u t-tfal tagħhom li jkunu qegħdin ibatu minn abbuż fil-familja u f'relazzionijiet intimi. Is-servizz jaħseb ukoll biex jipprovdi kenn lil nisa u tfal li jkun jeħtieġilhom jitolqu mid-dar minhabba kwistjonijiet ta' sigurtà. Il-kontroll fuq imġiba aggressiva jgħin biex dawk li jwettquha jieħdu r-responstabbiltà għall-imġiba tagħhom. Għalkemm is-Servizzi Dwar Vjolenza Domestika humma offruti kemm lin-nisa kif ukoll lill-irġiel, fil-preżent m'hemm l-ebda servizz speċifiku għal irġiel li jkunu vittmi tal-vjolenza. Barra minn hekk, tfal li jkunu assistew għal vjolenza domestika jkunu riferiti għand psikologu. Madankollu, minhabba d-domanda qawwija għal dan is-servizz, dawn it-tfal x'aktarx jispicċaw fuq lista ta' stennija. Meta tieqaf il-vjolenza, xi familji jkunu riferiti għas-Servizzi ta' Terapija Għall-Familja waqt li dawk il-membri individwali li jkunu jeħtieġu psikoterapija jkunu riferiti għas-Servizzi Psikoloġiċi.

Huwa rakkomandat li s-Servizzi Dwar Vjolenza Domestika għandhom jiffukaw aktar fuq it-trobbija fil-kuntest ta' vjolenza domestika, kemm għall-ommijiet u l-missirijiet separatament kif ukoll flimkien meta ma jkunx hemm problema ta' sigurtà (Featherstone, White, & Morris, 2014; Sammut Scerri, 2015). Is-Servizzi ta' Terapija Għall-Familja u s-Servizzi Dwar Vjolenza Domestika għandhom bżonn jiżviluppaw l-ispeċjalità tagħhom fi hdan dan il-metodu sistemiku tax-xogħol. Bħala bidu għal dan l-iżvilupp, jistgħu jgħinu l-kontrolli ta' rutina li jsiru dwar vjolenza domestika waqt il-viżiti ta' qabel it-twelid fl-Isptar Mater Dei u r-referenzi li joħorġu minn dan l-iscreening, biex hekk tingħata priorità għal intervent bikri skont l-istess prinċipji ta' din il-Politika.

Il-professjonisti jridu jzommu quddiem għajnejhom id-distinzjoni bejn vjolenza tas-sitwazzjoni (Johnson, 2008) fejn l-argumenti joktru imma "m'hemmx differenza sinifikanti fil-frekwenza u s-severità tal-imġiba vjolenti tal-irġiel u n-nisa" (van Lawick, 2014, p. 76) u t-terroriżmu intimu fejn persuna waħda, normalment raġel, titterorizza oħra. Għandu jkun hemm ukoll servizz għal irġiel vittmi tal-vjolenza.

Hidma

Għandu jingħata taħriġ speċjalizzat lil dawk il-professjonisti li jkunu qegħdin jaħdmu fil-qasam ta' vjolenza domestika sabiex il-missirijiet ikunu nvoluti mhux biss minħabba l-imġiba abbużiva tagħhom imma anki fir-rwol tagħhom bħala missirijiet.

L-ommijiet ukoll għandhom ikunu offruti servizz li permezz tiegħu tkun appoġġjata t-trobbija li jkunu qegħdin jagħtu fil-kuntest ta' vjolenza domestika.

Fejn jinħass il-bżonn u fejn is-sigurtà ma tkunx aktar mhedda, il-ġenituri u t-tfal jistgħu jkunu offruti terapija għall-familja minflok terapija individwali.

3.5.5.2. Żjarat t'Access Sorveljati

L-Aġenzija Appoġġ toffri spazji siguri u ideali għat-tfal fejn ikunu jistgħu jsiru żjarat t'access sorveljati. Dawk l-uffiċjali li jkunu qegħdin jissorveljaw dawn iż-żjarat għandhom rwol importanti fil-ħidma biex matulhom il-ġenituri u t-tfal jersqu aktar qrib ta' xulxin. F'dan ir-rigward jinħass li dawn l-uffiċjali jeħtieġ ikunu mħarrġa fuq kif jistgħu jgħinu lill-ġenituri jtejbu r-relazzjonijiet tagħhom ma' wliedhom. L-uffiċjali tas-sorveljanza wkoll jeħtieġ ikollhom superviżjoni regolarment bil-ħsieb li jkunu f'qagħda li jiddiskutu l-isfidi u d-dilemmi li jridu jħabbtu wiċċhom magħhom fil-qadi delikat ta' dmirijiethom.

Hidma

Dawk l-uffiċjali li jkunu qegħdin jissorveljaw iż-żjarat t'access għandhom rwol importanti fil-ħidma biex matulhom il-ġenituri u t-tfal jersqu aktar qrib ta' xulxin.

L-istess uffiċjali jeħtieġu jkollhom aġġornament professjonali kontinwu fuq kif jistgħu jgħinu lit-tfal u l-ġenituri jtejbu r-relazzjonijiet ta' bejniethom.

Iridu wkoll ikollhom superviżjoni regolarment bil-ħsieb li jkunu f'qagħda li jiddiskutu l-isfidi u d-dilemmi li jridu jħabbtu wiċċhom magħhom fix-xogħol tagħhom.

3.5.5.3. Servizzi Dwar Abbuż mis-Sustanzi u Logħob tal-Ażżard

Trobbija pożittiva hija kruċjali wkoll fejn jidhlu familji b'diffikultajiet ta' vizzju. L-Aġenzija Sedqa toffri servizzi lil klijenti bi problemi ta' abbuż minn alkoħol, droga u logħob tal-ażżard inklużi servizzi ta' ditossifikazzjoni u servizzi residenzjali. Għandhom jitwasslu servizzi komunitarji kemm permezz ta' interventi fl-uffiċċju kif ukoll fid-dar, bil-għan li jkunu provduti servizzi personalizzati lill-klijenti u l-persuni qrib tagħhom. Tim ta' professjonisti fit-terapija psikoloġika u għall-familja wkoll joffri servizzi lil dan is-settur partikolari tal-popolazzjoni.

Minbarra l-programmi attwali, ir-Rapport Nazzjonali Dwar is-Sitwazzjoni tal-Vizzju tad-Droga f'Malta isemmi programmi komunitarji li jinkludu programmi dwar il-ħiliet tal-ġenituri u forom oħra ta' taġġlim fl-iskejjel u fl-Aġenzija Sedqa. F'termini ta' terapija, fir-Rapport ma jissemmiex l-intervent permezz tat-terapija għall-familja minkejja l-fatt li din it-terapija hija meqjusa bħala l-aħjar kura għal persuni li jkunu qegħdin ibatu minn abbuż ta' sustanzi (Rowe, 2012) u logħob tal-ażżard (Kourgiantakis, Saint-Jacques, & Tremblay, 2013).

Aktar minn hekk, huwa rakkomandat li tkun introdotta l-MST, li hija kura msejsa fuq l-evidenza (Rowe, 2012). Din il-kura bil-familja bħala bażi għandha l-għan li tgħin fil-komunità lil dawk il-familji fejn ikun hemm delinkwenti żgħażaġħ kroniċi, vjolenti jew jabbużaw mis-sustanza u li jkunu f'riskju li jitpoġġew taħt ħarsien barra d-dar tal-familja. Dan l-intervent għandu jservi ta' għajjnuna biex iż-żgħażaġħ jinqatgħu mid-droga u biex jitnaqqas in-numru ta' delinkwenti żgħażaġħ li ta' sikwit jispiċċaw imsakkrin fil-Young Offenders Unit Rehabilitation Service (YOURS).

Hidma

Is-Servizzi ta' Terapija Għall-Familja għandhom jiġu meqjusa bħala l-aħjar kura għal persuni li jkunu qegħdin ibatu minn abbuż ta' sustanzi u logħob tal-ażżard.

L-MST tkun meqjusa bħala kura tal-għażla li għandha l-għan li tgħin fil-komunità lil dawk il-dawk il-familji b'żgħażaġħ delinkwenti li huma kroniċi, vjolenti jew jabbużaw mis-sustanza u li huma f'riskju li jitpoġġew taħt ħarsien barra d-dar tagħhom.

3.5.6. Il-Holqien ta' FRCs fil-Komunità

L-FRCs introdotti fil-komunità mill-Ministeru għall-Familja u Solidarjetà Soċjali f'diversi lokalitajiet f'Malta u Għawdex huma punti eċċellenti ta' riferenza meqjusin bħala ideali fil-provista ta' għajjnuna lil familji bi tfal li jiddependu minnhom permezz ta' pariri, appoġġ, kuntatti ma' servizzi oħra u terapija (Abela, Casha, et al., 2012). Il-holqien tagħhom ikun qed jimla' vojta fis-servizzi komunitarji għall-familji billi titwassal informazzjoni, jingħata appoġġ u pariri fl-ewwel stadji ta' diffikultà li jkunu qegħdin jiffaċċjaw, u hekk jgħinuhom jibqgħu f'saħħithom. Minbarra li jizdiedu s-servizzi offruti, jistgħu jservu ta' kuntatt bejn is-servizzi fil-komunità, u b'hekk tkun evitata d-dupplikazzjoni. Professjonisti oħra bħal psikologi, counsellors jew timijiet li joffru terapija għall-familja jistgħu jintervjenu meta l-familji jew il-koppji jkunu jehtieġu terapija.

L-FRCs jinkludu wkoll professjonist fil-qasam tal-iżvilupp fil-komunità bħala parti mit-tim trans-dixxiplinarju. L-aspett kulturali u soċjali tal-FRCs jipprovdi lill-familji f'dawk l-inħawi partikolari l-opportunità li jkunu flimkien u jiffurmaw għejjun importanti ta' appoġġ. L-FRCs jaħdmu wkoll mill-qrib ma' għaqdiet volontarji (NGOs) li lesti jagħtu jew diġà qegħdin jagħtu kontribut prezzjuż lill-familji.

Fidma

L-introduzzjoni ta' FRCs fil-komunità f'diversi lokalitajiet f'Malta u Għawdex tgħin biex dawn iservu ta' punt eċċellenti ta' riferenza fl-appoġġ għall-bżonnijiet ta' familji bi tfal li jiddependu minnhom permezz tal-għoti ta' pariri, appoġġ u terapija.

L-introduzzjoni tagħhom tkun qed timla vojt importanti fis-servizzi komunitarji għall-familji billi jkunu offruti informazzjoni, appoġġ u pariri fl-ewwel stadji ta' xi diffikultà u hekk il-familji jkunu mgħejjuna jibqgħu f'saħħithom.

L-FRCs jistgħu jservu wkoll ta' lok importanti ta' tlaqqiegħ fil-komunità permezz ta' numru ta' attivitajiet \ kulturali u soċjali.

Minbarra li jiziedu s-servizzi offruti, l-FRCs jistgħu jservu ta' kuntatt bejn l-istess servizzi komunitarji, biex hekk tkun evitata d-dupplikazzjoni

3.6. It-Twassil fil-Komunità ta' Programmi Dwar it-Trobbija

3.6.1 Il-Programm Parents as Partners

programmi relatati, u r-risultat miksub minnhom kien titjib rikonoxxut fil-mod kif il-ġenituri jikkomunikaw mat-tfal (Sanders, 2008). Hafna minn dawn il-programmi kienu jiffukaw direttament fuq il-ħiliet tal-ġenituri. F'Malta dan għadu l-każ u l-koncentrazzjoni baqgħet fuq it-tagħlim tradizzjonali tal-ħiliet tal-ġenituri li għalih jattendu l-aktar l-ommijiet. Madankollu Cowan, Cowan, Pruett, Pruett, u Wong (2009, p. 676) jirrapportaw li meta kien hemm imdahħal il-missier fil-gruppi ta' trobbija, kien possibli li "l-esperjenza tal-ġenituri fil-gruppi nfushom, id-diskussjonijiet dwar l-iżvilupp tat-tfal, u s-sodisfazzjon relattivament akbar għall-koppji u l-komunikazzjoni ta' bejniethom flimkien għenu biex it-tfal jiġu mharsa minn zieda fl-aggressjoni, attività eċċessiva, dipressjoni, u mgħiba ta' mistħija jew iżolazzjoni".

3.6.2. Il-Programm The Incredible Years

Il-programm The Incredible Years jindirizza tfal minn familji bi dħul baxx, livell baxx ta' edukazzjoni, stressjati, jew iżolati, familji b'ġenitur wieħed/waħda, u familji fejn hemm inkwiet konsiderevoli, dipressjoni materna, jew abbuż mid-droga, li jkunu f'riskju partikolarment għoli minn iżvilupp ta' mgħiba ħażina (conduct disorder, CD) (irreferi għal <http://incredibleyears.com>). Tfal b'ġenituri li juru sinjali ta' dixxiplina inkonsistenti, fiżikament abbużiva jew kritika wkoll huma f'riskju kbir ta' CD (Ogbu, kif imsemmi minn Foley, 2004), kif inhuma tfal b'ġenituri maqtugħin minnhom u mill-esperjenzi tat-tfal tagħhom fl-iskola.

Il-kors huwa msejjes fuq principji stabiliti ta' tagħlim dwar l-imgħiba soċjali li jispjegaw kif wieħed jitgħallem din l-imgħiba u kif l-imgħiba tista' tinbidel. Il-qalba ta' dan il-metodu hija l-idea sempliċi li n-nies jistgħu jinbidlu bħala riżultat tal-interazzjoni li jkollhom ta' kuljum ma' xulxin. L-aċċenn qiegħed fuq li tkun imħeġġa interazzjoni aktar pożittiva tal-ġenituri ma' wliedhom u fuq kif tista' tinbidel ir-reazzjoni tal-ġenituri għal imgħiba speċifika tat-tfal.

3.6.3. L-Użu ta' Modi Varji fit-Twassil ta' Korsijiet Dwar it-Trobbija

Kitba bi studji Anglo-Amerikani fuq programmi dwar trobbija f'dawn l-aħħar snin iffukat fuq kif trobbija pożittiva tista' tkun aċċessibli għal numru akbar ta' familji permezz ta' mezzi differenti tal-media fosthom programmi fuq it-televiżjoni u l-internet (Sanders et al., 2008). Instab li dawn il-programmi jkollhom effett pożittivi fit-tul fuq diversi sitwazzjonijiet ta' trobbija f'kuntesti kulturali differenti (Morawska et al., 2011). Meta tqis li ħafna ġenituri jsibuha diffiċli biex jimxu fuq l-orarju tal-korsijiet minħabba li huma mħabbtin, ir-rizultati miksubin f'pajjiżi oħra permezz ta' dawn il-programmi fil-media għandhom jawguraw tajjeb għas-suċċess tagħhom f'pajjiżna (Morawska et al., 2011; Sanders et al., 2008).

Hidma

Ikun offrut fuq il-media programm dwar it-trobbija bil-għan li jkattar fost il-pubbliku għarfien aħjar ta' trobbija pożittiva

3.7. Servizzi Terapewtiċi fid-Dar

Apparti l-preżenza ta' timijiet trans-dixxiplinarji f'kull FRC, s-servizzi komunitarji għandhom x'jibbenefikaw mill-provista ta' servizz ta' terapija fid-dar. L-ewwel tip ta' terapija fid-dar hija t-terapija sistemika tal-familja. Minbarra t-terapija din tinkorpora wkoll appoġġ lill-familja u interventi waqt li tersaq lejn familji li ma jfittxux li jagħmlu użu mis-servizzi minkejja kemm tassew ikunu jehtiguhom. Din it-tip ta' terapija fid-dar ilha offruta f'pajjiżi oħra bħall-Olanda (van Lawick & Bom, 2008) u fir-Renju Unit (Sammut, 2010). Ir-riċerka wriet li din it-terapija tista' tilhaq familji li jinsabu emarginati u jinsabu fir-riskju li jaraw it-tfal jittieħdu minn taħt idejhom.

Hidma

Tkun offruta terapija fid-dar lil dawk il-familji li ma jkunux lesti jużaw is-servizzi iżda għandhom bżonn kbir ta' għajnuna, u bir-riskju li jaraw it-tfal tagħhom jittieħdu minn taħt idejhom. Dan ikun jista' jsir kemm-il darba l-proġett pilota taċ-Ċentru LEAP fil-Qawra jibda jagħti rizultati tajbin.

3.8. Taħriġ fit-Terapija Multi-Sistemika

L-MFSS qed joffri wkoll taħriġ lil professjonisti bħal social workers, psikologi, terapisti għall-familja u counsellors, fl-MST bil-ħsieb li jkunu mgħejjuna familji b'delinkwenti żgħażaġħ kroniċi, vjolenti jew jabbużaw mis-sustanza u li jinsabu f'riskju li jitpoġġew taħt ħarsien barra d-dar. It-taħriġ qed ikun offrut permezz tan-Norwegian Centre for Child Behavioural Development. L-MST hija wkoll kura li tingħata fid-dar.

Hidma

Taħriġ fl-MST se jkun qed jingħata lill-professjonisti.

La darba jkunu mħarrġin, it-terapisti jkunu jistgħu jgħinu lil daww il-familji b'żgħażaġħ delinkwenti kroniċi, vjolenti jew jabbużaw bis-sustanza u f'riskju li jitpoġġew taħt ħarsien barra d-dar.

'Tarbija tit-
wielel tfittex
l-imħabba u
ma tieqaf qatt
tfittixha'

Frank A. Clark

4

IL-HOLQIEN TA' FORUM GĦAT-TFAL FI HDAN L-UFFIĊĊJU TAL-KUMMISSARJU GĦAT-TFAL

B'konformità mal-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Magħquda dwar id-Drittijiet tat-Tfal, il-Kunsill Għat-Tfal fi hdan l-Uffiċċju tal-Kummissarju Għat-Tfal għandu jservi ta' forum għal diskussjoni fejn it-tfal jingħataw l-opportunità jwasslu l-fehmiet tagħhom fuq il-familji tagħhom u fuq is-soċjetà in ġenerali. Il-fehmiet tat-tfal għandhom ikunu analizzati u utilizzati fl-aġġornament tal-Politika. Il-Forum Għat-Tfal irid jassigura li tfal minn gruppi minoritarji huma rappreżentati u jistgħu jagħtu sehem sħiħ fid-diskussjoni. Għandhom isiru laqgħat regolari tal-Forum Għat-Tfal. It-Task Force inkarigata mill-Politika Strateġika tara li ssejjaħ laqgħa mal-Forum Għat-Tfal kull sena sabiex tisma' dak li għandhom xi jgħidu t-tfal fir-rigward tat-trobbija. Għandu jsir kull sforz biex jitwasslu l-fehmiet tat-tfal dwar il-Politika Strateġika waqt l-eżercizzju tat-twettiq tagħha.

Hidma

Jitwaqqaf Forum Għat-Tfal fi hdan l-Uffiċċju tal-Kummissarju Għat-Tfal fejn it-tfal ikollhom laqgħat regolari li fihom jiddiskutu l-fehmiet tagħhom dwar it-trobbija.

It-Task Force inkarigata mill-Politika Strateġika ssejjaħ laqgħa ta' kull sena mal-Forum Għat-Tfal.

Għandu jsir kull sforz biex jitwasslu l-fehmiet tat-tfal dwar il-Politika Strateġika waqt l-eżercizzju tat-twettiq tagħha.

'Toqgħodx tink-
wieta li t-tfal qatt
ma jisimgħu
minnek; inkwieta
li qegħdin il-ħin
kollu
josservawk'

Robert Fulghum

5

IT-TWETTIQ

It-Task Force maħtura mill-Ministru tal-Familja u Solidarjetà Soċjali tkun responsabbli mit-tnedija u t-twettiq tal-Politika Strateġika. It-Task Force tkun responsabbli wkoll biex tagħmel revizjoni tal-Politika fl-ewwel kwart tal-2019 u 2022.

5.1. Impenji Speċifiċi Għat-Twettiq

Twaqqif tat-Task Force: Novembru 2016

Kampanja fil-media: Novembru 2016 sa Mejju 2017

Holqien ta' sistema kompjuterizzata: Mejju 2017 sa Novembru 2017

Hidma fuq il-Politika fil-qasam tas-Saħħa: Novembru 2016 sa Novembru 2017

Hidma fuq il-Politika fil-qasam taç-Childcare: Novembru 2016 sa Novembru 2017

Hidma fuq il-Politika fil-qasam Edukattiv: Novembru 2016 sa Diċembru 2017

Hidma fuq il-Politika fil-qasam tal-Ġustizzja: Novembru 2016 sa Novembru 2017

Hidma fuq il-Politika fil-qasam tal-Familja u Solidarjetà Soċjali: Novembru 2016 sa Novembru 2017

REFERENZI

- Abela, A., Abdilla, N., Abela, C., Camilleri, J., Mercieca, D., & Mercieca, G. (2012). Children in out-of-home care in Malta: Key findings from a series of three studies commissioned by the Office of the Commissioner for Children. Malta: Office of the Commissioner for Children.
- Abela, A., Casha, C., Borg Xuereb, R., Clark, M., Inguanez, J., & Sammut Scerri, C. (2012). The needs of Maltese families with dependent children: A focus group study among professionals. *Bank of Valletta Review*, (45), 55-86. Retrieved from <https://www.bov.com/content/bov-review>
- Abela, A., Farrugia, R., Casha, C., Galea, M., & Schembri, D. (2013). The relationship between Maltese adolescents and their parents (Department of Family Studies Research Report No.1). Malta: Office of the President of Malta.
- Abela, A., Farrugia, R., Galea, M., & Schembri, D. (2012). The relationship between parents and their adolescent children with special reference to consensual and contentious separations. *International Journal of the Jurisprudence of the Family*, 3, 111-143. Retrieved from <http://www.iasjf.org/journal>
- Abela, A., & Renoux, M. C. (2014). Families living on the margin in affluent societies. In A. Abela & J. Walker (Eds.), *Contemporary issues in family studies: Global perspectives on partnerships, parenting and support in a changing world* (pp. 302-316). Chichester, England: Wiley Blackwell.
- Borg Xuereb, R. (2008). The needs of Maltese first-time parents during their transition to parenthood: Implications for the development of an educational programme (Unpublished doctoral thesis). Malta: University of Malta.
- Carlson, M. J., & McLanahan, S. S. (2006). Strengthening unmarried families: Could enriching couple relationships also improve parenting? *Social Service Review*, 80(2), 297-321. doi: 10.1086/503123
- Casha, C. (2014). A qualitative study of Maltese families in which fathers default on child maintenance (Unpublished Master's dissertation). Malta: University of Malta.
- Cowan, P. A., Cowan, C. P., Pruett, M. K., Pruett, K., & Wong, J. J. (2009). Promoting fathers' engagement with children: Preventive interventions for low-income families. *Journal of Marriage and Family*, 71(3), 663-679. doi:10.1111/j.1741-3737.2009.00625.x
- Daly, M. (2011). Building a coordinated strategy for parenting support: Synthesis Report [Peer Review in Social Protection and Social Inclusion 2011]. Retrieved from European Commission Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion website: <http://www.ec.europa.eu/social>
- Daly, M. (2013). Parenting support policies in Europe. *Families, Relationships and Societies*, 2(2), 159-174. doi:10.1332/204674313X666886
- Daly, M. (Ed.). (2007). *Parenting in contemporary Europe: A positive approach*. Strasbourg, France: Council of Europe.
- European Commission. (2016, March). Over 5.1 million babies born in 2014 (Press Release). Luxembourg City, Luxembourg: Author. .
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2014). *Violence against women: An EU-wide survey – Main results*. Retrieved from <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/vaw-survey-main-results>

- Farrugia, T. (2014). The lived experience of couples in remarried relationships following divorce in Malta (Unpublished Master's dissertation). Malta: University of Malta.
- Featherstone, B., White, S., & Morris, K. (2014). Re-imagining child protection: Towards humane social work with families. Bristol, England: The Policy Press.
- Feinberg, M. E., & Kan, M. L. (2008). Establishing family foundations: Intervention effects on coparenting, parent/infant well-being, and parent-child relations. *Journal of Family Psychology*, 22(2), 253-263. doi: 10.1037/0893-3200.22.2.253
- Foley, D. (2004). Ogbu's theory of academic disengagement: Its evolution and its critics. *Intercultural Education*, 15(4), 385-397. doi: 10.1080/1467598042000313412
- Foster, E. M., Prinz, R. J., Sanders, M. R., & Shapiro, C. J. (2008). The costs of a public health infrastructure for delivering parenting and family support. *Children and Youth Services Review*, 30(5), 493-501. doi: 10.1016/j.chidyouth.2007.11.002
- Frederico, M., Long M., McNamara, P., McPherson, L., Rose, R., & Gilbert, K. (2012). The Circle Program: An evaluation of a therapeutic approach to foster care. Retrieved from the Centre for Excellence in Child and Family Welfare website: <http://www.cfecfw.asn.au>
- Government of Malta. (2002). Malta national report. Retrieved from University of Malta website: http://www.um.edu.mt/_data/assets/pdf_file/0006/63699/Malta_WSSD.pdf
- Greene, S. M., Anderson, E. R., Forgatch, M. S., DeGarmo, D. S., & Hetherington, E. M. (2012). Risk and resilience after divorce. In F. Walsh (Ed.), *Normal family processes: Growing diversity and complexity* (4th ed., pp.102-127). New York, NY: Guilford Press.
- Johnson, M. P. (2008). *A typology of domestic violence*. Boston, MA: Northeastern University Press.
- Kohler, H. P., Billari, F. C., & Ortega, J. A. (2001, October). Towards a theory of lowest-low fertility (MPIDR Working Paper WP 2001-032). Rostock, Germany: Max Planck Institute for Demographic Research.
- Kourgiantakis, T., Saint-Jacques, M. C., & Tremblay, J. (2013). Problem gambling and families: A systematic review. *Journal of Social Work Practice in the Addictions*, 13(4), 353-372. doi: 10.1080/1533256X.2013.838130
- Lee, V. E., & Burkam, D. T. (2002). *Inequality at the starting gate: Social background differences in achievement as children begin school*. Washington, DC: Economic Policy Institute.
- Margalit, M. & Kleitman, T. (2006). Mothers' stress, resilience and early intervention. *European Journal of Special Needs Education*, 21(3), 269-283. doi: 10.1080/08856250600810682
- Ministry for the Family and Social Solidarity. (2014). *National strategic policy for poverty reduction and for social inclusion: Malta 2014-2024*. Malta: Author.
- Morawska, A., Sanders, M., Goadby, E., Headley, C., Hodge, L., McAuliffe, C., Pope, S., & Anderson, E. (2011). Is the Triple P-Positive Parenting Program acceptable to parents from culturally diverse backgrounds? *Journal of Child Family Studies*, 20(5), 614-622. doi: 10.1007/s10826-010-9436-x
- Moullin, S., Waldfogel, J., & Washbrook, E. (2014). *Baby bonds: Parenting, attachment and a secure base for children*. Retrieved from the Sutton Trust website: <http://www.suttontrust.com/researcharchive/baby-bonds>
- National Family Commission. (2002). Report on the conference 'Building Bridges: Networking between Family Services'. Retrieved from <https://mfss.gov.mt/en/NFC/Pages/Publications.aspx>
- National Statistics Office. (2001, March). Labour force survey (News release). Malta: Author.
- National Statistics Office. (2011). Demographic review 2010. Retrieved from <http://nso.gov.mt/en/publicatons/Pages/Publications-by-Date.aspx>

- National Statistics Office. (2014). Census of population and housing 2011: Final report. Retrieved from <http://nso.gov.mt/en/publicatons/Pages/Publications-by-Date.aspx>
- National Statistics Office. (2014, May). International day of families: 2014 (News Release). Malta: Author.
- National Statistics Office. (2015, July). Key indicators on the labour market: 2005-2014 (News Release). Malta: Author.
- National Statistics Office. (2015, June). Statistics on income and living conditions 2013: Focus on children and the elderly (News Release). Malta: Author.
- Oliver, M. (2004). The social model in action: If I had a hammer. In C. Barnes & G. Mercer (Eds.), *Implementing the social model of disability: Theory and research* (pp. 18-31). Leeds, England: The Disability Press.
- Rowe, C. L. (2012). Family therapy for drug abuse: Review and updates 2003-2010. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38(1), 59-81. doi: 10.1111/j.1752-0606.2011.00280.x
- Sammut, C. (2010, August). Systemic therapy within family support and intervention. *Context*, 44-46.
- Sammut Scerri, C. (2015). *Living with contradictions of love and violence: A grounded theory study of women's understanding of their childhood experiences of domestic violence* (Unpublished doctoral thesis). Guildford, England: University of Surrey.
- Sanders, M., Calam, R., Durand, M., Liversidge, T., & Carmont, S. A. (2008). Does self-directed and web-based support for parents enhance the effects of viewing a reality television series based on the Triple P-Positive Parenting Programme? *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(9), 924-932. doi: 10.1111/j.1469-7610.2008.01901.x
- Sanders, M. R. (2008). Triple P-Positive Parenting Program as a public health approach to strengthening parenting. *Journal of Family Psychology*, 22(4), 506-517. doi:10.1037/0893-3200.22.3.506
- Schramm, D. G., & Calix, S. (2011). Focus on Kids: Evaluation of a research-based divorce education program. *Journal of Divorce and Remarriage*, 52(7), 529-549. doi: 10.1080/10502556.2011.615662
- Steele, H., & Steele, M. (2008). On the origins of reflective functioning. In F. N. Busch (Ed.), *Mentalization: Theoretical considerations, research findings, and clinical implications*. New York, NY: Taylor & Francis.
- The Tavistock Centre for Couple Relationships. (2015, April). Tavistock Centre for Couple Relationships wins major adoption grant (Press Release). London: Author.
- van Lawick, J. (2014). Couple and family dynamics and escalations in violence. In A. Abela & J. Walker (Eds.), *Contemporary issues in family studies: Global perspectives on partnerships, parenting and support in a changing world* (pp. 74-86). Chichester, England: Wiley-Blackwell.
- van Lawick, J., & Bom, H. (2008). Building bridges: Home visits to multi-stressed families where professional help reached a deadlock. *Journal of Family Therapy*, 30(4), 504-516. doi: 10.1111/j.1467-6427.2008.00435.x
- Vella, M. (2012, June 5). Heartening change in attitudes to put gay unions on political agenda. *Malta Today*. Retrieved from: <http://www.maltatoday.com.mt>
- Zammit, M. C. (2014, February 18). Family expert says homosexuality still carries stigma. *Malta Today*. Retrieved from: <http://www.maltatoday.com.mt>